Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 17 СЕНТЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 112 (7458). ★ Мах 3 кеп.

Октябра 70 шу дизара накъадолхаш

19 сентябре — коммунистически субботник

ИЗ ДИКА ЧАКХДАККХА КИЙЧО Ю МАССАНАХЬА

Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци яьнна 70 шу дизара хетадаьча коммунистически субботника кийчлуш я вай республика столица город Грозный. Цунца дувзаденна тха корреспондента массехк хаттар дир КПСС Грозненски горкома промышленно - транспортни отдела заведующега, субботника городской штаба кулгалхочунга В. СОЛОМАТИНГА.

— МалагIа организационни мероприятеш чакхъяьхай субботника хетаяь?

— Города дукхагIйолча промышленни предприятешка, организацешка, дешара заведенешка къахьегамхой, студентий, дешархой митингаш хиннай. Цига дийцад ерригача вай коллективаша москвичий кхайкарал хьаллацарах, цIеча шоаттденна лаьрхIа доккхий декхараш тIайийцад. Иштта субботника планаш оттаьяй.

Укх деношка КПСС горкоме вIашагIкхийттар города ерригача районий викалаш, дукхха организацини дешаш къоастадир.

— Фу де лерхI городо субботник долча дийнахьа?

— Эггара хьалха цифраш. Къахьегама цIей дезде аравагрва 251 эзар совгIа саг. Царех дийлагIа данъа бараш шоай балха моттигашка хургба. Белгалдаккха деза, уж укх шера бIаьсти субботник долча хана хиннарел кIезигагIа болга. Из тамаш е езаш дац: городера тоъал дукха студенташи ПТУ. йоккхагIйолча классий дешархойи кхыча моттигашка производственни практика чакхйоаккхаш ба. Шеко йоацаш, шоаш бол-болча моттигашка къахьегама вахте оттаргба уж.

Къаьстта дукха нах хургба промышленносте болх беш — 36 эзар совгIа саг. Цар хьаергья дукхагIйола продукци а. Халкъа боахама мовхьаш дIа-хьа кхухьаш, пассажираш дIа-хьа кхувлаш къахьегаш хургва 8 эзар транспортни болхло. Уж а бIаьсти субботнике дакъа лаьцарел кIезигагIа ба. Цхьабакъда, цар хьадер дукхагIа хургда. Города транспортни парк кердача, йоккхагIча, овсарегIа болх беча машинашцеи механизмашцеи шерьеннай.

Доккхий декхараш латт городерча гIишлонхошта хьалхашка. ТIатеIIа къахьийгача мара кхоачашхургйолаш яц цар укх шерара а ерригача пятилетка а планаш. Наха чуIе фусамаш, промышленнии социально - культурнии объекташ хьалъеча, керда газа хин линеш йохкача, наькъаш тоадеча къахьегаш хургва 18 эзар совгIа гIишлонхо. ЛаьрхIа да итташ квартираш чакхъяха а цар дIоагIаш баха ховшачарга дIадала а.

Дукха дувц укх тIеххьарча хана города куцах. Шоашта хов хургда-кх шоана моллагIа субботник чакхдаьлча мишта хувцалу Грозне сурт. ЦIенагIа хул проспекташ, улицаш, майдаш, тротуараш, цIеной подъездаш. Хеталу; дика дар-кх массаза а иштта даларе. Городе, промышленни предприятей коашка, служебни зданешка лостам беш 19 сентябре болх беш хургва 180 эзар совгIа саг. Из боккха низ ба. ХIанз керттера цифраш... ЛаьрхIа да цIеча шоаттдийнахьа 4632 эзар сома маьха продукци арахеца а балхаш де а. БархI предприяти, бIаьш участкаш, бригадаш, звенош кхоьча материалий чотагIа болх беш хургья. Хьабаькха пайда шийтталагIча пятилетка фонде дIачулургба.

— Фу де лаьрхIад субботнике дакъа лоацача наьха самукъадаккхари цар хьашташ кхоачашдари духьа?

— Дерригa шоай хьинар оарцагIдаьккха болх бергба торговлеи кхачани объекташа, культучреждениеша. Города ерригача миIнгашка лоточни хьисапе товараш дохкаргда дикагIа болх бергба транспорто. ЛаьрхIа ши машина кийчъяьй эшаш йола информаци гулъе. Города улицашка болх бергба репродуктораша.

Нохч - ГIалгIай Госагропромстройна чуйоагIача МПМК-1 дикагIа ярех лоархIаш я С. Мадаев керте латта комплексни бригада.

ХIара дийнахьара норма 115—120 процент кхоачашъю бригадо.

СУРТА ТIА: С. Мадаев.

Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

Пхи шу совгIа ха я фрезеровщик Белоус Вячеслав Семенович СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе къахьегаш вола. цул хьалхагIа дукхача шерашка Саратоверча станокаш еча заводе болх беш хиннав.

Пхи шу йоккха юкъ яц. Цхьабакъда, В. Белоуса теар из ха ший дикагIйола оамалаш, къахьегама хьинар шийца цхьана болх беча новкъосташта дIадовзийтара. Тахан предприяте массане а сийдеш, лоархIаш саг ва Вячеслав Семенович. ХIара бетта 30 — 50 процент тIеххкхоачашъю цо сменни нормаш.

Дика къахьегаш хиларал совгIа хьинар дола рационализатор а ва В. Белоус. Дукха я производствана юкъейоалаяь цо кийчъяь рацпредложенеш. Царех цхьаннех боккха пайда а баьннаб.

СУРТА ТIА: фрезеровщик В. Белоус.

Р. АУШЕВА сурт.

14 СЕНТЯБРЬ ТIАКХОАЧАШ РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ДОАКЪАР КИЙЧДАРА (тоннаш) БАЛХЕХ ЙОЛА

СВОДКА

Районаш	Йол	Силос	Сенаж	Ча	Бацций хьоар	Дерригa (условни бежана лаьрхIа цн. ед. доакъар)	1986 ш. 14 сентябре IалащдаЬр.
Урус-Мартановски	2696	34522	11820	9420	470	18,8	12,6
Малгобекски	6470	28781	956	8750	—	17,5	18,5
Шалински	8241	42970	1000	12260	438	16,1	10,1
Ножай-Юртовски	9217	9079	6355	2579	40	13,6	11,8
Гудермесски	6677	19720	5129	9483	—	12,9	11,0
Надтеречни	10754	37107	5681	15094	362	12,8	12,7
Ачхой-Мартановски	1544	20084	5179	5014	438	12,7	11,7
Назрановски	4019	36188	6042	5380	54	12,3	11,2
Советски	12170	12444	470	1859	145	12,0	14,5
Грозненски	13519	75358	4810	30838	788	11,5	14,0
Веденски	8250	10946	—	2840	—	10,8	11,1
Сунженски	8211	64816	10300	23044	774	9,9	10,6
Шелковски	25094	52099	—	14258	6724	7,6	6,8
Наурски	13563	34679	708	13054	1217	6,9	9,3
Кхыйола госхозаш	548	2500	210	1030	230	5,0	11,3
Республике гIолла	130973	482293	58660	154903	11670	10,8	10,8

СОВЕТИЙ МЕХКА ГIОЛЛА

● ОРСК (Оренбургски область). Аьшкабетонни изделех доала геттара зIамига гIалат гучадоаккх ультразвукий новкъосталца. Из «Бетон-12» яха портативни прибораца хьаю. Орски аьшкабетонни конструкцеш еча заводе цун новкъосталца брака никъ бехкаргба. Керда технологи юкъейоалаяр — из 1988 шера денз предприяте коллектив продукци пачхахьалкхен приемках дIателарга яккхара еш йолча кийчон этап.

● БЕЛОЗЕРСК (Вологодски область). Чкъаьраца бIаьхий ба КIай Iам, цхьабакъда «Советский рыбак» яхача колхоза промысловикаша хи чура даьхача чкъаьрашта юкъе угрь эггара хьалха нийсбеннабар. Цкъарчоа цхаралашта юкъе нийсвеннар фу хьаша ва кхетадинзар цар. Ховш да уж чкъаьрий тоатолгашка, ушалашка, тIаьдача баьца тIа гIолла а тIехьа додача хишта, Iамашта юкъера бIаьхха никъ бе могаш долга. Балтийски форда чура цхьадола угрь яха чкъаьрий Волга яхача додача хи чу кхоач. Белозерски угрь техкача ихтиолога Н. Башлаевас йоах, хетаргахьа из Волго-Балта яхача ситемагIа цу Iама чу кхаьча хила беза. Теркам тIаозаш да кхыдар: уграш духхьал Саргассовни форда чу мара хьахулаш дац. Могаргдарий-те Белозерски угра юха каналашка гIолла Балтийски форда чу а баха, хIаьта тIаккха Атлантически океана тIех а баьнна Саргассово форда чу кхача? Цу хаттара хIанз а дала жоп дац.

● АШХАБАД. Туркменистана столице эстетически кхетам балара центр хьайийллай. Ялх шерагара ялхайтта шерага кхаччалца ха яьннача бераштеи кхувшбоагIараштеи укхаза изобразительни, музыкальни, театральни, циркови искусствай лардаш йовзаргъя, доазол дехьара метташ Iомадергда. Центр сага гармонически кхетам балар кергтерча декхарех лоархIа общеобразовательнии профессиональнии школа реформа кхоачашъяра планагIа хьае лаьрхIад.

● РАДВИЛИШКИС (Литовски ССР) «Драугас» яхача колхозе болх беча наьха къахьегама вахташ чакхъяьлча санаторе салаIа йиш хургья. Цун территоре тIа литовски курортий цIи хезача здравницел хIамма эшагIа йоаца унахцIено тоаяра лаьрхIа комплекс хьайийллай. Грязеви ваннаш, хи чу а вешта а массаж ю кабинаш, ара а тховна кIалхара а бассейнаш — из я ахархошта лаьрхIача дарбана процедурай йизза йоаца перечень. УнахцIенон цIенга колхоза миллион сом совгIа ахча дахад. Цхьабакъда из дIадахар зехьа дайнадац. Шоай коара бешамаш а, хьайбаш а леладеш бола юрта баха нах лорий рекомендацегIа а курорте ахацар. Цу тайпара унахцIенон комплексаш Литвай кхыча колхозашка хьаеш латт.

● НОВГОРОД. Шоай декхара лораш тешаме хилар хьалхадаьккхача Iилманхочун цIеро вIашагIтехаб «Азот» яхача производственни объединене лораш. «Гиппократ» иштта цIи йолаш я молхашца дувзаденна доаца медицински гIо деш йола керда кооператив. Из областной центра махбузен районе бахача наха чIоагIа лоархIаш я. Укхаза квалифицированни массаж, рефлексо- а физиотерапевтически а процедураш е йиш я. Цар пациентий безам хиларга хьежжа цIагIа а ду гIулакх. «Гиппократе» дарба дайта унахочунга хьалха денз хьожаш волча лоро мара хьожаве йиш яц.

● ЛИПЕЦК. Гурахьа хаоттам во латтача хана а тIехьа баьццара я «Свободный сокол» яхача завода металлургаша предприяте труболитейни цехе хьаяь беш. Оранжерейна юхе — дарбане малараш чудола коктейль-бар. Ветераний рекомендацена мара цехе балха отта йиш яц. Цхьан хана, балха тIа гIалат даь нах нарядагIа укхаза болх байта хьежабора. Производственни быта еча йоакхоно, реконструкце новкъосталца хьаьий укхаза дика коллектив. Лакха къахьегама овсарле йолча механизмаша металлургий болх аттача баькка ца Iеш экологически кхерамзлента баьккхаб. Труболитейщикий масалах бытовкашта юххе дарбан-профилактически комплексаш, психологически аттача ваккхара комнаташ, хIаьта иштта отрасле къаьнагIйолча предприяте кхыйола подразделенеш хьаеш латт.

(ТАСС).

Дезала подряд

ВIАЛЛА ЦА ХИННАЧА ТАЙПАРА

Сунженски района «Ассинский» яхача совхозе Курбанова Малихьата цIи укх деношка гаьнна дIахезай. Укхазарча № 16 йолча Уциев Жабраила доалдеча бригаде, ший дезала звено вIашагIа а елла, хохаш кхебеш я из. Ший шин гектара тIа цо уж кхебаьб 100 тонн.

Уж чунийца баьлча Малихьата дезала дIаэцаргда 18 эзар сом цIена ахча. Цу тIа план тIеххкхоачашъярах 7 тонн хохаш а боагIа царна.

Подряд юкъеяллалца тха совхозе цу тайпара лакха хьувкъам хиннабац, —яхаш дийцар совхоза директора В. Н. Догонова. — Ерригa из бригада цу тайпарча дезала звеноех вIашагIъелла я. ЛаьрхIад оаха цу бригадерча 100 саго шоаш 34 гектар лаьтта кхебеча хохех эцаргдола ахча. Царна тхогара (натуре луш йола продукци йоацаш) дIадоагIар 200 эзар сом алапи да.

Иштта лакха хьувкъамаш деннад цу бригадо кхыча культурай участкашкара а: помидораш, саьмарсаькх, хорцамаш, и. кх. дI.

М. КАРАЕВ.

Ткъаь итт эзар сома маьхa...

Укх шера 14 сентябре Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода ерригача цехашка хилар болхлой юкъара собранеш. Уж хетаяьяр Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIей сийна укх шера 19 сентябре коммунистически субботник дара москвичаша дIайолаяь инициатива хьаллацара. Цхьанне санна массане а из дика гIулакх хьал а лаьца, доккхий декхараш тIанийцар къахьегама цIей хула ди хьинареча къахьегамца белгалдаккхара. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 8 бIаь совгIа болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера нах. Царех 350 болхло шоай массазарча балха моттигашка къа а хьегаш, товарни продукци арахецаш хургва. Вокх деношкарчул дукхха овсарегIа болх а беш, цар цу дийнахьа арахецa лерхI 30 эзар сома маьхал чухьнахьа йоаца продукци.

Виъи ахи бIаь совгIа саг хургва предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, Iана замалахьа болх бара производственни цехаши участкаши кийчъеш, укх шера эксплуатаце дIаяла езача, хIанз хьалъеш латтача, завода берий беша гIишлон-монтажни балхаш деш.

Кхоьча материалий чотагIа 19 сентябре болх беш хургъя литейни цеха коллектив. (Цеха начальник Дятчик Виктор Евдокимович, партийни организаце секретарь Урзаков Евгений Макарович).

Кхыча деношкарчул овсарегIа болх а беш, коммунистически субботник долча дийнахьа шоаш даькха 2 эзар сом алапи пятилетка фонда юкъедахьа лаьрхIад предприяте машинашъераша.

Хьинар айденна

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача юбилейна хетадаь хьалхара коммунистически субботник 12 сентябре чакхдаьккхар Грозненски «Трансмаш» завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха. Цига дакъа лоацаш хилар ши бIаь саг. Царех ахаш керттерча производстве шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш хилар. Цар цу дийнахьа хьа а яь, дIаяхийтар ткъо тракторни прицеп. Къаьстта дика болх а баь, социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар заводерча цехашта юкъе н. Дударова кулгалдеча сборочни цеха болхлоша. Дийнахьара норма 110 процент кхоачашйир цар.

Завода коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, тишша аьцк гулдеш, цехаш Iана замалахьа болх бара кийчъеш хилар предприятера цхьа бIаь гаргга саг.

Укх шера 19 сентябре заводерча беррига болхлоша лаьрхIад барт-цхьоагIо йолаш коммунистически субботнике дакъа лаца а, кхы а дукхагIа продукци арахеца а. Шоаш лаьрхIар дизза кхоачашдергхиларах бIубенна ба завода машинашъераш.

ДИКА ХЬИЙКЪАЙ

Укх шера шоаш хьалкхеяь доакъара свеклаш сихбенна хьайоахаш боахк Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхой.

Кхо отделени я совхозе. ХIаране 50 гектар хулача лаьтта хьалкхеяьй уж. ХIаьта кхаь отделенера болхлой цхьатарра арабаьннаб лоацача юкъа уж чунийца яхара.

№ 1 йолча Беков Хизрий Ювсапа кулгалдеча отделене доакъара свеклаш лелаещ 66 дезал ба. Подряд юкъейоалайнча гIоне, шоаех даьттан бизза дай а хеташ, къахьег цар. Къаьстта боккха толам баьккхаб Джандарова Басрата, Баркинхоева Лидас, Джандарова Цаэша, кхыбарий дезалаша. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 80 тонн доакъара свеклаш йоах цар, планагIа 50 тонн йолча.

Уж дIаер а, хьалкхеяр а агротехнически бокъонаша дIа ма деххара чакхдахийтад бригадира Долгиев Бексолта Махьмада. ХIанз оарцагIваьнав из сихен цIенен ерригa свеклаш чуийца яхара.

Совхоза фермай коашка йоккхий элаш еш латт доакъарий свеклаех. Специалисташа йоакхо яьй латтача юкъа уж талхаргйоацаш. Йоккхий сангараш а яьха цар тIа зIараш лахкийтад, кIалхара хьал фо латтаргдолаш.

3,5 эзар тоннага дIакхоачаш хургья духхьал цхьан М. Долгиева кулгалдеча бригадо хьалкхеяьраш. Иштта дика хьувкъаьяй уж вокх шин отделене а. Iан замалахьа лаьрхIа ерригa дIаоттаьяраш итт эзар тоннага дIакхоачае лерхIаш ба совхоза специалисташ.

С. СУРХОЕВ.

СУХАЛБЕ, IA ХЬАТIАДОАГIА!

РЕЙД

Хьайбаш Iангардахара Малгобекски района боахамашка мишта кийчо ю хьожаш хилар укх деношка тха рейдови бригада.

Эггара дикагIа вIаштIехьдаьхад доаханна Iан замалахьа эша хьалаш Бузуртанов Хьусейн директор волча М. Горьке цIерагIча совхозе. Боахама № 2 йолча шурийтоварни ферме Iа даккха дезаш да 1030 бежан, царех бетташ 330 етт ба, вожаш — Iаьсийн, кагий доахани.

Доахан лоаттадеча корпусашка тоадаьд дерригa хьаьш, массанахьа кизгаш техад кораштa, тоаяьй механизмаш. Доаханна мела хий да ерригача корпусашка.

Иштта дика тоаяьй Iаьсийн, дахка дезденна доаханни чулоаттадергдола корпус а. ХIара Iаьса Iатта къоастадаьд ши-ший оагилг. Тоъаш ба доаркаш, скотникаш, белгалбаьб Iодаь Iаьсий леладераш.

Iан замалахьа къаьстта чIоагIа эш доаханна тайптайпара доакъараш. ГIожа доакъараш атара, уж Iанарца кIаьддара, иштта муж кийчбара а башха-дика кормоцехаш я ферме. Царна хIанззе а кулг тохийтад ферма заведующе А. - М. Гандалоева, совхоза керттерча зоотехника Х. Бокова. Иштта шоай декхараш кхоачашду ферма кхыча специалисташа, ерригача коллективо.

Фермана гонахьа карташ яьй, корпусашта юкъера майдаш шаьръяьй, жагIа билла никъ ба фермана а, цун корпусашта а тIабодаш.

Шолха вIаштIара даь да фермера хьайбаш леладерий цIа. Балхах мукъача хана паргIатта салаIа: газеташ, журналаш деша, телевизорга хьажа йиш хул хьайбаш леладерий.

ПланагIа йоагIачул совгIа Iалашъяьй боахаме силос. Бакъда, кхоачашъяьяц йол Iалашъяра план, аьла лаьрхIа хьокхаргйолаш я 200 гектар совгIа люцерна. Силос фермашта гаьна йоацаш лаьттах еллай. Ча тIаозаш латт.

...800 гаргга бежан да Кортоев Iалауддин директор волча «Малгобекский» совхозе Iа даккха дезар. Царех Кортоев Рашида кулгалдеча ферме да 248 бежан. 200 бежан чухошача № 1 йолча корпуса ремонт яь яьннай. Ремонт еш латт № 2 йолчеи Iаьсий лоаттадергдолчеи корпусашта. Иштта тоаеш латт № 2 йолча фермера помещенеш а. Цхьабакъда фермай коашка массанахьа йоархIаш яьннай, цар майдаш шаьръеш нийсъяьяц, доаркаштеи скотникаштеи балхах мукъача хана лерттIа салаIа, кхыметтел шийлача хана бIоахбала цIенош, телевизор, газеташ, журналаш дац.

Бакъдар аьлча, укх шера шортта доакъараш Iалашдаьд «Малгобекский» совхозе. ПланагIа йоагIачул шоза дукхагIа Iалашъяьй йол, дукхагIа лаьттах еллай силос, хIанз а лаьттах йоллаш латт из. Доакъараш фермашта тIаззад, гонахьа карташ а яь дIаоттадаьд...

«Алханчуртский» совхоза цхьоалагIча ферме кхоабаш 540 бежан да. Детташ дола доахан лоаттадара соахка хьалъяь башха-дика корпус кийча я, ремонт еш а укх деношка кийча хургйолаш а я шоллагIа корпус а. КхоалагIча корпуса бокъонпа кулг тоха деза хIанзчул тIехьагIа: тоае еза наIараш, иинаш, хьаьш, кораштa кизга тоха деза.

Iан замалахьа кийчо елга во лелац «Алханчуртский» совхоза шоллагIча ферме. Фермана тIаззай йол, кхоачашеш латт силос йоллара план а. Цхьабакъда, хIанз а тIаззадац фермашка ча, еллача 1500 тонн хьажкIий силосах ах геттара во я, баIен суххен дукхагIа да цунца... ХIаьта болхлошта салаIара эша моттигаш я цу фермашка.

Дика чакхдоаккхаш латт доаханна Iан кийчо елга «Кавказ» яхача совхоза Ш. Исаевас кулгалдеча цхьоалагIча ферме а. 463 бежан да цу ферме Iа даккха дезаш. Фермерча кхаь корпусах шинъ тоаяь яьннай, тоаеш латт кхоалагIа корпус а. Халача балхашта механизаци яьй.

Фермана юхе аргIаш а даь дIаоттаяьй 400 тонн йол, лаьттах еллай 3000 тонн силос, тIаозаш латт ча. Ча а планагIа доагIачул совгIа Iалашдаьд боахаме.

Цхьабакъда, цу тайпара дика дац хьалаш цу совхоза «Колодни дукъ» оалача моттигерча ферме. Цигарча йинъ корпусах Iан замалахьа доахан чулоаттадара пайдана яц цхьаккха а. Лоха, баьде, готта я уж, хала балхаш кулгашца ду цу фермерча доаркашеи скотникашеи. Фермана тIабода никъ хала ба, догIа е лоа дийлхача бох из.

Дика кийчъяьй Iанна ГI. Ахриева цIерагIча совхоза А. Гинаева кулгалдеча ферма помещенеш. Ремонт яь яьннай 200 бежани, иштта 192 Iасен 22 еттей чулатгаргдола ши корпус. Халача балхашта механизаци яьй ферме, тIаззай йол, тIаозаш латт ча, силос а фермана гаьна йоацаш еллай лаьттах.

1985 шера хьалъяь 200 бежана лаьрхIа цхьа корпус мара кхы помещенеш яц «Луч» яхача совхозе. Шоашкара доагIар даьд совхоза кулгалхоша, болхлоша доаханна Iан замалахьа эша хьалаш вIаштIехьдахара. ТIаззай фермана йол, тIаозаш латт ча, лаьттах еллай силос. ДоагIаш дола кулг теха, доаханга Iа даккхийтара кийча я совхоза ферма цаI мара йоаца корпус.

Малгобекски МПМК-ас хьалъеш латт цу совхоза кхы ши корпус, царех цаI 200 Iаттан шоллагIъяр 192 Iаьсан 22 Iаттан лаьрхIа я. Укх шера шелал отталехьа хьалъяь яха езаш я уж, хIана аьлча 400 гаргга бежан да уж яларга хьежадеш, шелал тIаеча чудохка моттигаш йоацаш.

Цудухьа уж гIишлош елга сихде деза, аьнна, хеталу. Цхьабакъда, хьагуш дола сурт кхыча тайпара да.

Еза я гуйран ха. Цхьабакъда, деза денош зехьа доаду совхоза хьайбашта гIишлош еча Малгобекски МПМК болхлоша. Дукхаза а багIа безаш хул кирпишк, цемент, шифер, аьшкабетонни изделеш, кхыйола материалаш яхьаш машинаш йоагIий хьежаш. Бакъда уж машинаш нагахьа мара гучаювлац. Цудухьа сихха дегIаахац доаханна лаьрхIа хьалъеш латта корпусаш, цудухьа лоха хул болхлоша ийдеш дола алапеш а.

«Малгобекский» МПМК-ас иштта хьалъеш латт «Кавказ» яхача совхозе 500 хьакха чуоттаяь кхабаран «Малгобекский» совхозе 200 Iаттан, 192 Iаьсан 22 Iаттаи лаьрхIа йола шинъ корпуси, района дукхагIча боахамашка хьалду МПМК-ас силос йоллара лаьрхIа дола кIоагаш, йол кIаллоаттаяра йола кхоаленаш. Уж дерригa балхаш ледара лел эшаш йола гIишлон материалаш ца хилар бахьан долаш.

Малгобекски МПМК-на, Малгобекски района боахамашта гIишлон материалаш лоаттае декхарийла я Р. Омаров начальник вола республика агропромстроя управлени.

Республика агропромстроя управлене бехках разнарядках йоагIача 700 тонн цементах 270 тонн, 12 эзар шиферах 3 эзар шифер мара дIаеннаяц Малгобекски районе хьайбашта гIишлош хьалъераштa. ЙоагIачул дукхха кIезигагIа еннай парна хьунматериалаш, аьшкабетонни изделеш, кхыяраш.

Iа хьежаргдац, ший ханнахьа тIайоагIаргъя шелал, къаьстта кхераме я из «Луч» яхача совхоза Iан замалахьа ара дисар кхерам болча доаханна. Цудухьа шоай декхараш сихха чакхдаха деза доахан Iанна кIал ца дахийтара бехктокхаме бараша: республика агропромстрой управлене начальника Р. Омарова, Малгобекски МПМК-а начальника Х. Евлоева, кхычар а.

А. ЭГИЕВ, Малгобекски РАПО зоотехник; И. ЛЬЯНОВ, РАПО керттера инженер - строитель, А. ЯНДИЕВ, «Ленинское знамя» яхача Малгобекски районни газета болхло; А. ПЛИЕВ, тха спец.корр.

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ВОI

А. Шерипов ваь 90 шу дузаш

Кастта 70 шу доал вошал долча советски халкъашта юкъе Нохч-ГIалгIайче яха, из дегIауха. ТIа-тIа йIаьхегIа хул вайнаьха культура, хьаIов морально-нравственни опыт, дегIаух гуманизма принципаш. Вай иразеча вахарах дувцача хана цIи ца лыкхача яргъяц вайнаьха халкъа турпала, из Iазапа кIалхардаккхара ший вахар дIаденнача Шерипов Асланбека. Укх деношка дезду из ваь 90 шу дизар.

Ленински парте тешаме воI хиларах тарра, вайнаьха исторе летописа юкъевахав нохчий Шеча Эскара командир хинна А. Шерипов. Замо хержа хиннав из къьнадар, тишленнар дIадоаккхача, кердадар юкъедоаладеча хьалха а ваьнна дIаотта. Из хиннав революционни боламе хьинаре дакъа лаца нах гIовттабеш, кхоллама къахьега уж Iомабеш. А. Шерипова дика кхетадора наьха вахара йола социальни а политически а проблемаш социализма хьалашка мара къоасталургIйоацалга, цудухьа хадданза къовсам лоаттабора цо кердача вахара духьала долча низашца, мехка хулача революционни хувцамий чулоацам а маIан а ше ма барра дIабовзийтара духьала болчарца. Ший къаман хьашташ лораде оарцагIваьннача революционера дицлаш кхыдола къамаш а; шийна могар ду цо революцен гIулакха гIайтта нах вIашагIтохара, цар барт тоабара, уж кхотадара. 1918 шера февраль бетта Пятигорске хилар Къулбаседа Кавказе дахача халкъий съезд. Укхаза дийцар халкъашта юкъера барт тоабарах, социалистически демократи чIоагIъярах, контрреволюционни болама духьалара низаш вIашагIтохарах. Съезда балхаца дакъа а лаьцар, къамаьл а дир А. Шерипова, цо дIахьекхар укхаза ше бокъонца къаман, парте воI волга.

Халача цу шерашка фу хургда - хьогI, аьнна, цхьабараш шекбувлача хана, А. Шерипов тешаш вар революци котъяргхиларах, из цIаккха хиланзар корта чубахийта, веха. Хержа никъ нийса хиларах нах тешабе ховра цунна, йоккхача говзалца пропаганда йора марксизма-ленинизма идеяшта. А. Шерипова статьяшка, выступленешка хьежача гучадоал цун беррига а болх Коммунистически парте идеяш кхоачашъяра тIалеста хинналга. Тийрка йисте дахача къамий революционни болам хьахьокхара боккха лоархIам бола материал лу цар. Из Iомаеш гучадоал Октябрьски социалистически революци кийчъеча, из чакхйоаккхача, граждански тIом, доазол дехьара интервенци вай мехка йолча хана классаш мишта къаелар.

А. Шерипова революционни гIулакхех лаьца дукха книжкаш, статьяш, монографеш язъяй. Царех я: «Революце мурд» М. Мамакаева, «Асланбек Шерипов» Е. Эшба, «Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце котало яккхара тIехьа Грозне пролетариато лоаттабаь къовсам», дуккха а кхыяраш. Цу балхаша хьахьокх революционера оамал, цун социально - политически уйлаш мишта хиннай.

Боккха политически лоархIам болаш болх бир А. Шерипова 1918 шера май бетта Терски Халкъий съезда кхоалагIа сесси Грозне йолча хана. Съезде дийцар германо - турецки империализма низех Къулбаседа Кавказ мишта лораергья, Тийрка йисте герзаца кийчдаь гIнзаш вIашагIтохар а уж чIоагIдар а. Укх регионе Советски Iаьдал чIоагIдарах дувцаш къамаьл дир А. Шерипова. Цо дIахайтар нохчийи гIалгIайи, укхаза дахача кхыча къамашца цхьана, кийча болга революцена карагIдьннар лораде, мехка Iалама рузкъана тIакхувдача капиталисташта уж духьала оттаргболга. «БIаьшерашка лоамароша къовсам лоаттабаьр деннад революце», — аьлар цо.

Нохч - ГIалгIайче социально - экономически дегIаухача лоархIаме дакъа лоацаш хилар А. Шерипов лаьттан комиссе член волаш а. Цо дIахайтар керда вахар дулача халача шерашка революционни гIулакхашка кагирхоша дакъа лацар мел боккха лоархIам болаш да. Парте политически курс дIайовзийташ, цIийца даькха Советий Iаьдал чIоагIде къебараш тIахьехаш Нохч-ГIалгIайчен дукхача юрташка хулар из. Пропагандистски балха юкъе увзар цо кагирхой, Iомабора боахама. гIулакхаш къестадеча хьалха хила.

Хадданза А. Шерипова къахьегар бахьан долаш, вIаштIехьдавлар контрреволюце корта айбича низаш вIашагIтоха, революци лораечарна юкъе кIезига бацар кагирхой а. Къулбаседа Кавказе Октябра байракх лакха лоаттаяьча А. Шериповах, Н. Гикалох, ГI. Ахриевах, кхычарех дукха дийцад В. И. Ленина викалаша — С. М. Кирова, Г. К. Орджоникидзе, С. Г. Буачидзе. Тийрка йисте дахача халкъий V-ча съезда балхах дувцаш Москве ше хоам беш Г. К. Орджоникидзе яздир «...берригача лоамароша тIаецаш дола алхха цхьа хIама — Советий Iаьдал». Цу съезде керда моменташ гучаьхар: цхьан оагIорахьара революционни уйла йолча лоамароштен къахьегача казакаштен юкъе чIоагIлуш доагIа доттагIал, вокх оагIорахьара — нохчий халкъа юкъе машар боаца классови къовсам хилар.

А. Шерипова леладаьча социальни, политически, идеологически гIулакхашта юкъе белгалдаккха дезаш цхьаькха а да. Халкъаш революционни боламе вIашагIтоха ховш талант йола организатор а вокхха оратор а хинна Iац из. А. Шерипов чIоагIа дукха безаш хиннав халкъа багахбувцам, йовза гIийртав Iалама явленеш, наьха вахар. ТIехьагIа цох хьахул цун марксистско-ленински мировоззрени. Халкъа вахар, цунна дагадоаллар хьахьокхаш дола дукха нохчий иллеш гулдаьд цо, обработка а еш, уж эрсий меттала даьхад. Социально - политически хьакъехьа дийцача, халкъа багахбувцам чIоагIа накъабаьннаб А. Шериповна шийна. Вайнаьха духовни культура, кортамукъале дукха езаш йола цун оамал, вахара хьалаш, дегIаахара хала никъ ше ма барра дIабовзийтара новкъостал даьд цунна халкъа багахбувцамо. Шийна хьалхашка хоадам болла дехараш увттадеш хиннад цо — халкъа социально-культурни тIехьале шеръелга, Къулбаседа Кавказе деча революционни хувцамий политически, экономически, социальни, идеологически лоархIам лоамароашта дIабовзийталга, паччахьалкхенца гIулакх доацаш, шоаш баьча балхах доагIар а хьа ца кхоачаш хьалха бала лайнача халкъа теркам революцена карагIдьнначоа тIаозилга, дунен хозне царна бIаргаяйтилга.

А. Шерипова гулдаь иллеш тIадола брошюра 1918 шера Владикавказе арахийцад. Кортамукъале яккха гIайтта къовсамхой ший халкъа, мехка турпалаш хила беза, аьнна хеташ хиннав из. Цудухьа турпала-революционни иллей чулоацам революционни хинна а ца Iеш, политически а ба. Цар вайнах гIовттабеш хиннаб Советий Iаьдал доаккхача, мехка революционни хувцамаш дехьинаре дакъа лаца.

1919 шера сентябрь бетта Воздвиженски станице хиннача тIем тIа белогвардейцех латаш са дIаденнад граждански тIема турпалхочо, коммуниста А. Шерипова. Къона волаш кхелхав из, цхьабакъда, халкъа цIаккха а вицлургвац ше бахьанце вахар дIаденна къаман а парте а тешаме воI. Хозахета дIаденна вахар дац из. Денгара денга тоалуш, хозлуш, йоагIа Нохч-ГIалгIайче, ноахалгара ноахаленашка йоалаш дIахохьу боккагIчаргара хьайнца эстафета. Из иштта долга къьегга бIаргагу мехка революционни хувцамаш а деш, Октябра 70 шу дизара накъадолхача укх деношка.

Т. УЖАХОВА,
Л. Толстой цIерагIча Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета философе кафедра доцент, философски Iилмай кандидат.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

БЕХКТОКХАМ БИЦБАЬБ

«Грознефть» объединене чуйоагIача технологически транспорта Грозненски управлене авторемонтни мастерской йоккха яц, цхьабакъда, предприяте балха тIа боккха лоархIам болаш-м я. Цох тийша ба ерригача автотранспорта болх. Дика болх бу ремонтникаша, кулга говзал йоаллаш ба слесараш, токараш. УТТ кулгалхой ремонтникашца дагабувлаш а моттигаш хул. Укхаза дIа мел доладьчоа хьалха латт коммунисташ. Масса йолча участкашка ба уж, мастерскойс беча балха тIахьожам лоаттабу, шоашкара масал гойт.

Коллективана еча партийни влиянех, долча кхоачамбоацарех дийцар укх деношка укхаза хиннача цеховой парторганизаце отчетно-хоржамий собране. Парторганизаце секретара А. Кучеренкос яьча доклада тIа, выступленешка керттера моттиг дIалоац производства делаш. Из нийса а да. КПСС Устава тIа аьннад, коммунист декхарийла ва къахьегаме шийгара масал гойта, балха овсарле лакхъе, продукце дикал тоае.

Ший декхараш толаме кхоачашду коллективо. Ремонтни балхаш 113 процент кхоачашдьаьд укх шера хьалхарча ялх бетта. УТТ цехашта юкъе яьржача социалистически яхье шозза котало яьккхай подразделене. Цхьабакъда, уж хьокхамаш кхы а лакхагIа хургдар балха тIа дола кхоачамбоацараш дIадоахаре. Хьалха санна, массаза а тоъаш яц запасни оатхалаш. Болх ца сацийта къьнарча машинех хьа а йоахаш, реставраци а еш, уж дIаувттаю лине тIа араяла езачарна.

Цхьаькха кхоачамбоацар — мастерскера оборудовани. Дукха ха я из хувца еза: морально къаеннай, физически тиша я. Тоъаш яц цхьайола инструменташ а. Кхыметтел резецаш еха а лоалахой болча аха безаш хул ремонтникаш, двигателаша болх мишта бу хьажа стендаш яц, цудухьа машина тIа дIатIаоттабаь двигатель Iобаккха безаш моттигаш а хул. Цох дийцар докладчико а, собране къамаьл даьча коммунисташа В. Мурзенкос, П. Понамарева, кхычар.

Кердадар, пайда боалар юкъедоаладе гIерташ наькъаш лех УТТ.

— Шийна тIачIоагIъяьча машинаша болх барга хьежжа слесарашта - ремонтникашта алапи лулга нийса да, — аьлар А. Симонова. — Хьалха бригадни подряд, къахьегамца дакъа лацара коэффициент юкъейоалаьяле а, дукха хувцалуш хIама дацар, дукха формализм яр. Уравниловка йолаш моттигаш нийслора. ХIанз хIаране даьр, ца деш дисар къаьгта бIаргагуш да.

Тоаеннай къахьегама а производственни а дисциплина. БIаьрчача шера коммунисташа нарушенеш яь моттигаш хиннаяц. ХIаьта а хила еззача тайпара коллективана партийни влияни хиннай ала йиш яц. Цхьан болхлочо — Носкова прогул яр бахьан долаш социалистически яхьа призови моттиг ца йоаккхаш йисар коллектив.

Кхоачаш ца деш дисад хувца запчастеш, агрегаташ хургйолаш склад хьаергъя, аьнна, УТТ кулгалхоша дийцар а. Из де йиш йолаш хIама дар, нагахьа санна тишъенна автомашинаш вIашагIйоахача хана хьаяьхача оатхалех дикагIа пайда эцаш хилча.

Тишъеннай ремонтникаш шоаш чубола здани а. Ткъаь иттлагIча шерашка хьаяьча помещене бехача тховнах ледар чуух, барзкъа Iодаккха, тIадувха моттиг яьяц, иштта йоацаш я душевойш а. Къахьегама а быта а хьалаш тоадарах дийцар коммунисташа.

Бакъдар аьлча, цхьадола кхоачамбоацараш дIадаха йиш йолаш бар ремонтникаш шоаш. Кулгаш дила хий дац, краникех хий Iоух, яхаш дийцар собране. Хала да цу тайпара лоадам боаца хIама хьаде?

Собране белгалдаьккхар коллективе кагий нах кIезига хилар. ДукхагIбараш хIана бац, аьнна, пенсе баха ха хьатIаэтта ба, цхьабараш пенсе бале а болх беш ба. КIезига ба кагирхой партийни организаце. Отчет еча юкъагIа цхьа саг хьанийцавац парте. Цох хIама аланзар доклад яьча секретара. Ма дарра аьлча, кIоарга чулоацам болаш яцар доклад а. Дувцанзар коммунисташ балха тIа дIа мишта нийсбаьб, гучадаханзар кхоачамбоацараш, уж дIадахара ваькъаш. Партийни балхах дувцаш массехк факт йоалаяь мара цхьан коммуниста цIи яккханзар дика е во, аьнна.

Цехе да «Ремонтник» яха пенгазета. Юкъ-юкъе арадувлар из хьалха, тIеххьарча хана вIалла ара ца дувлаш сецад. Фу хиннад? Хьалъолла моттиг яцI Хьалха цIе уголок яр ремонтникий, укхаза дар пенгазет, периодически изданеш, кхыдар. УТТ начальника аларах гаража начальника кабинет е дIаеннай из. Укхаза а мелал бIаргайтар парторганизаце секретара, оарцагIваланзар болхлошта эшаш йола помещени дIа ца яккхийта.

Собране дувцанзар тIанийду соцамаш мишта кхоачашду, партийни дешар вIаштIехьдаккхарах, занятей чулоацамех. Партийни просвещене системе перестройка еча хана цох ца дувцар нийса дацар. БIаьрчча шера ладийгIадац коммунисташа уставни декхараш кхоачашдарах.

Талмасталла яьча доклада га хьежжа, къаьнарча сценарех чакхъяьлар собрани а. Председатела каст-каста хоаттар: «Малав къамаьл де безам болаш?»

ТIеххьара дош оалаш яьча критиках жоп луш секретара аьлар:

— Тахан отчетно - хоржамий собрани йолча хана дукха гулоеннаб лакхехьа латтача парторганизацей — объединене парткома, горкома — викалаш. Кхо шу да аз цеховой парторганизаце секретаралла болх бу. Цу юкъа цхьа саг бIаргавайнавац сона царех, ер иштта дикагIа хургда хьона, ала.

Бакълув А. Кучеренко. «Грознефть» объединене парткомо де дезар даьдац лохе латтача парторганизацей кулгалхой партийни болх бе Iомабара.

Авторемонтни мастерскойна хьалхашка лоархIаме декъаш латт: хьатIадоагIача шера хозрасчет, самофинансировани, самоокупаемость а йолаш болх беш хургъя из. Кердача хьалашка болх бара нах Iомабе-беза, тоабе беза организаторски, кхетам балара болх, шийгара масал а гойташ дIаотта еза партийни организаци.

В. ДИДИГОВ.

Вай лоалахой болча

ХЬАЛХАРА ТОННАШ

Дика дIадоладаьд укх шера комсаш чуэцалга Буйнакски района «Марковский» яхача совхозе. Цу культуро укхаза дIалоац 550 гектар лаьтта. Комсашка хьожаш я ялх бригада.

Дагадоха лов цу боахаме соахка планах 2650 тонн мара йоацача 4111 тонн комсаш паччахьалкхенга ехкалга а 474 эзар сом цIена пайда баькхалга а.

Хьалкхеяь комсаш цхьа килограмм тIера ца йоалийташ, сихха хьагул а яь, уж бахача нахага йохка дIаяхьар — иштта декхар латт совхоза къахьегамхошта хьалхашка. Шоаш цох лоархIаберг болга хьувкъам чуэца болабаьча дийнахьа денз хьахьекхар цар.

Духхьашха вIашагIтехай боахама подрядни звеньяш. Масала, кхо гектар комсаш лелаю Мустафаева Ажана. Царех хIаране тIара 65 центнер комсаш яха дош деннад цо. Из планал 15 центнер дукхагIа я.

Цо санна доккхий социалистически декхараш тIанийцад Рамазанова Хамизас, Даудова ПатIамата, ГаджиевгIар Iайшатен Мухьмаден, Исрапов Гасана. Хьалхара итт тонн комсаш йохка аьнна тикашка дIаяхьийтай цар.

«Дагестанская правда».

ХЬИНАР КХОДАЦ

Къулбаседа - ХIирийчен Пригородни района «Чермен» яхача колхоза механизатораша дика кийчъяьй хьажкIаш чуэцаш йола техника. «Херсонец-200» яха пхи комбайн хIанз укх сахьате болх бе араяккха йиш йолаш я, вож йиъ тIехьарча хьожамах чакхйоалаш я. Иштта кийчъяй автомашинаш, тракторни лафеташ.

Ка бола ялаташ хьокхача хана санна, хьажкIаш чуэцача болх бергба уборочно-транспортни комплексаша. Цар кулгалхой ба йоккха опыт йола специалисташ Тангиев Исроаипали Дзанагов Сергейи. Комбайний технически хьалага хьожаш хургва боахама керттера инженер Дзамлаев Эльбрус, хьувкъам чуэцача — керттера агроном Кокоев Георгий.

Дика вовзаш ва колхозе слесарий - наладчикий бригадир Харсиев Хьусен. Изи мехмастерске заведующи Р. Дзантиеви ехар тоаеш хургба. Колхозе 1100 гектар лаьттан тIа дIайийнай хьажкIаш. ЛаьрхIа да беррига хьувкъам 25 дийнахьа чуэца. Яьча кийчонга хьежача из де аьттув болаш ба укхазара механизатораш. Иштта хургда цар Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара цIейна ду совгIат.

«Социалистическая Осетия».

ДЕЗАЛА ПРОФЕССИ

Нохч - ГIалгIайчен гIишлон управленена чуйоагIача Грозненски аьшкбетонни конструкцей завода цхьоалагIча цехе болх беш я Голикова Валентина Ивановна.

ГоликовгIар тайпан цIи заводе дуккхача хана денз йовзаш я. Цхьан хана, геттара къона волаш укх предприяте балха вера хIанз левала да вола Голиков Георгий Федорович. Лакха говзал йола болхло а хинна, бригадана кулгалде эттар из. Дукха кагирхой ба къахьегама наькъа тIа бовла цо гIо даь, хIанз дика производственникаш а хинна болх беш.

1961 шера заводе балха ера Георгий Федоровича сесаг — Валентина Ивановна.

— Со цу хана консервни заводе яр болх беш, — йоах Голиковс.—Маро езаялийтар сона арматурщика говзал.

Дика дагавоагIа цунна ший хьалхара хьехамча, балха йIаьхий опыт йолаш хинна Г. Степанюк. Из-м дукхача хана денз пенсе ва. бакъла Голиковайна цIаккха а вицлургвац из.

Цу хана денз ший мара уллув къахьегаш хьайоагIа арматурщица Валентина Ивановна. Мар газоэлектросварщик ва. Цу юкъа дуккха нах дIа а бийнаб цехера, кердабараш хьа а ихаб.

Цхьабакъда, шоаш каралаьцача профессена тешаме болаш хьабоагIа ГоликовгIар. ДIаухар шераш. Бераш а доккхий хулаш доагIар. Школа йистеяьккхар йоIо Светланас. Ше мехкдаьтта институте деша отталехьа да-нана долча заводе конструкторски бюро болх беш хилар. ХIанз из студентка я. ХIаьта воI Сергей ворхI шу хьалха вера цехе къахьега. Цо Советски Эскаре гIулакх даьд, профессионально-технически училища йистеяьккхай, хIанз из пхелагIча разряда газоэлектросварщик ва. Цеха партгрупоргалла хержав къона коммунист.

— Ший болх бовзаш дика специалист ва из, — йоах бригадира. — Даь оамалаш я цунах мел йоахкараш, хIаьта из башха говзанч а хьаьнала саг а ма вий.

ЖБЦ-1 чуйоагIача арматурни участко арахеца продукци гIишлонхошта чIоагIа эшаш я. Цудухьа шоай хьинари низи кходац укхазарча болхлоша ханнахьеи дикен продукци арахецара.

Цхьабакъда, харц хургдар арматурни цехе дерригa а дика да аьлча. Дукха халонаш латт тахан перестройка дIайолаеннача хана цеха болхлошта хьалхашка. Ма хетта дика яц арахеца продукци, каст-каста хувцалу болхлой. ХIара шера кIезигагIа хулаш латт укхаза йIаьхий опыт йола къахьегама ветеранаш. ХIана аьлча, шоаш боккха хиларца пенсе а баха салаIа бокъо яькхай цар. ХIаьта кагирхой дукха тIера хилац «Iаьржа болх» бе. Хьабаьхка цхьа — ши бутт боаллаше а расчет эц цар дукхагIчар.

— Балхара дIабувлара аз кагирхой вIалла бехке лархIац, — яхаш дувц Валентина Ивановнас. — Цхьаккха тайпа кхетама болх бац царца, балха хьалаш а дикагIчарех дац, бытовкаш, салаIара цIенош, цIе уголок яц лерттIа болх беш. Из тайпа хIамаш духхьал тха цехе, участке хинна Iац, — ерригача предприяте а дикагIа латтац. Тхоай участке къахьегаш боахача кагирхой оаха-м юххьанца денз терко ю, ванагIа ераш со воацаш мишта баьхаб аьле хетийт, цудухьа тхо долчара кIезигагIа дIаух уж, — ел Голикова.

Бакълув Валентина Ивановна, заводе кIезига йоахко ю кагирхой. ЧIоагIа чоалханеи атта боацашп болх ба кагирхошта кхетам балар, уж къахьегам беза Iомабар. Цхьабакъда, тахан перестройко дIадехарашка хьежача вIалла а кIаьд ца луш бе безаш ба. Сага фактора лоархIамга хIама кхоачаргдоацилга дIахайта деза кагирхошта.

Шоай бераш а къахьегама хам бе ховргдолаш Iомадаьд ГоликовгIар. Цар йоIаи воIаи дика масал да цу даькъе дан нанеи. ГоликовгIар дезалах дувцаш хилча хьоахаде деза Сергея сесагах Ленайх а. Из цу заводе а йоацаш номер 6 йолча СМУ болх беш яле а ший мардаси, марнанаси, марен хержа гIишлонхочун говзал езаенна болх беш я. Дего къоабал а яь хержай цо гIишлонхочун говзал. ХIаьта цу балха говзала безам тIабахийтар марнана Валентина Ивановна я.

Н. МЯКИНИНА.

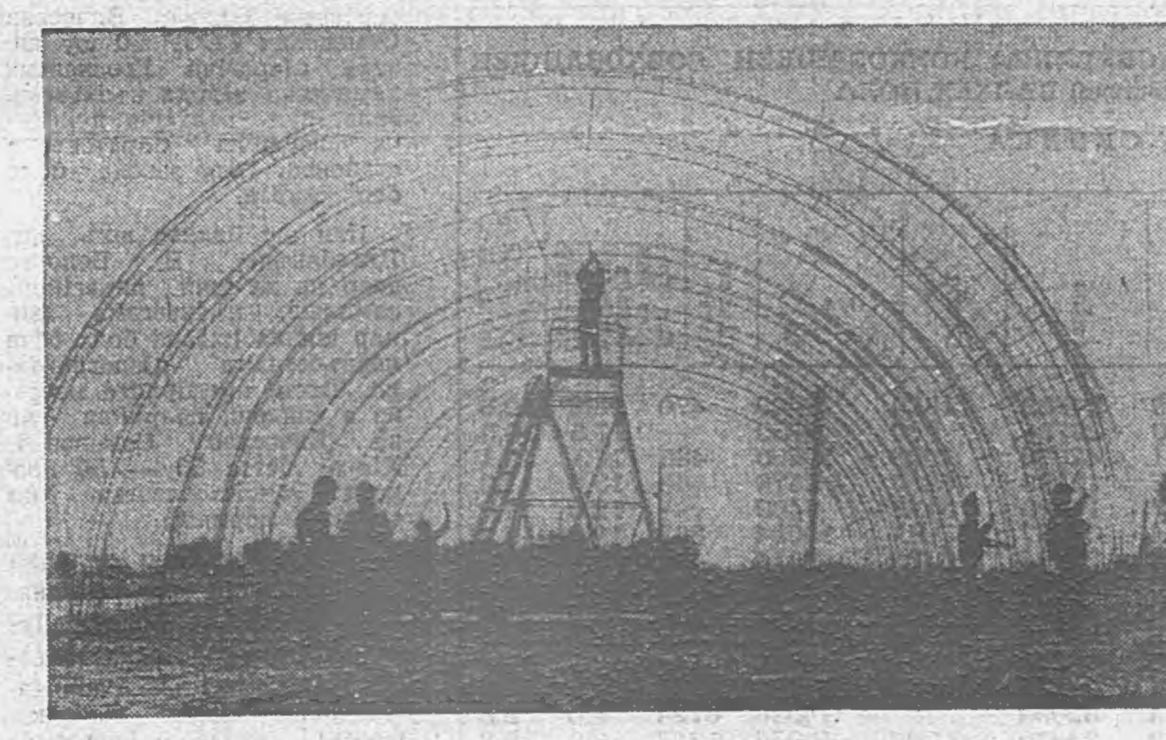

Лаборатори хозрасчете я

УЗБЕКСКИ ССР. Хамзай цIерагIча Намангански паччахьалкхен педагогически институте хьаяь «Дистанционни диагностика» яха Iилматохкама СССР АН юкъарча физика. Института лаборатори йиззача хозрасчета, ше шийна финансировани яра, ше шийх дIадахар меттаотадара хьалашка болх беш я. 30-нел совгIа йолча организацешца кхоачашъю цо Iилман, технически, экономически, кадрови коопераци. Лабораторе творчески активе кIезига яц халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка практически пайда луш йола разработкаш. Лабораторе баьцовгIаш хьахулача лаьттана дистанционни диагностика еча пайда ийбара лаьрхIа термодирижабла проект оттаьй. Намангане хьаеш латт цун опытни полигон.

СУРТА ТIА: дирижабла лаьрхIа «цIа».

А. КОВТУНА сурт.
ТАСС Фотохроника.

АГРОХИМИКИЙ ТОЛАМ

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза ка бола ялат чуийца даьннача кхашка сихбенна органически удобренеш дIакхухьаш боахкар «Назраньагропромхимия» объединене механизатораш. Органически удобренеш яхкара балхаш Iа хьатIакхачарга а ца хьежадеш, дика хаоттам латтача деношка чакхдахийтара къаьстта теркам тIабохийт цу совхозе. Органически минеральнии удобренеех ма боагIара пайда эцарах хIара шера цхьан гектара тIара 100 центнер а кхы дукхагIа а фуалъяьха хьажкIаш йоах Социалистически Къахьегама Турпала Кодзоев Госпой Бахьаудина кулгалдеча звенос.

Назранерча агрохимикаша хьаьндаьча кхашка укх шера бIаьсти цун звенос дIайийнаяр 200 гектара тIа доакъара лаьрхIа вIашагIъзаьяь пхе тайпа культураш — хьажкIаш, генараш, сорго, суданка, соя. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 450 центнер моша доакъар даьннад. Цу кхай тIара моша доакъар телаш массехк бетта детташ дола доахан кхаьбад, хIаьта хIанз совхоза № 3 йолча ферма коа 7,2 эзар тонн силос кIоагашка чу а еллай.

Экономически Iилмай кандидат Костоев Махьмада Макшарип керте латтача «Назраньагропромхимия» яхача объединене болхлоша, балхаш лерттIа чакхдоахалга хайра сона 4 августа «Экажевский» совхоза кхашка се нийсвелча. Iаьлий-Юрта хьалтIакхачалехьа аьрдехьарча босенашка хьалкхедаь ка бола ялат чуэцаш боахкар цу совхоза гIо де кхычахьара тIабаьхка механизатораш. ХIара гектара тIара 18—19 центнер мара ялат далацар. Сийна баьцаш юкъе хиларах арда хала дар кIа. Цудухьа комбайнаш геттара шортига лелае езар укхаза. Цхьа килограмм хиллал дола ялат ца дойта гIерташ болх бора цар. ХIаьта шоай декхарех дика лоархIа а бора уж.

Совхоза директораца Галаев Яхьъяйцен керттерча агрономаца Яндиев Халатацен механизатораша беча балхага хьожаш тхо дIаэтта латтача хана шоай объединене агрохимикаша де деза гIулакхаш къоастадара кхай тIа вера Костоев Макшарип. Цо, моша баьцаш юкъейолача хьабе а делла, совхоза кулгалхошка аьлар:

— Вертолетчикаша дика даь хиннадац химически оасар. Цар лерттIа молхаш теха яларе баьцаш хургъяцар чаца. Цудухьа хьувкъам ледара ба.

Костоева яхар бакъ дар. Вертолетчикаша бе-башха доацаш балхаш эсала дарах хир хоададаь дIа ца доаккхаш диса хиннад оасар. Цхьабакъда, баьцех цIена дар Шолжал сехьарча кхай тIа хинна кIа. Укхаза балхаш даьраш «Назраньагропромхимия» яхача объединене механизатораш хиннаб. Цу кхай хIара гектара тIара 27 центнер ялат даькккхад совхозо.

— Хьо бакълув, Макшарип. — аьлар керттерча агронома Яндиев Халата. — Со теш шун болхлоша обработка дикагIа еш хиларах. 1988 шера хьалкхеергйолча культураштa шуга из яйта лаьрхIа да тхо. Планаши тIанийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашделга закон а хинна дIаэттад агрохимикий коллективе. 1983, 1984, 1985 шерашка КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх а луш белгалбаьхаб объединене болхлой. ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера даьча балхий итогегIа Ерригроссийски социалистически яхье котъяьннарг лаьрхIача объединене коллективана РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх еннай.

Толаме къахьег объединене болхлоша пятилетка шоллагIча шера а. ВорхI бетта 537 эзар сома продукци маьхалъяьккхай, планагIа хила йоагIар 475 эзар сома маьха йолаш. Цу юкъа план 45 эзар тонн йолаш, совхозий кхашка 52 эзар тонн органически удобренеш дIайихьай механизатораша.

КIотаргаш, кхерий, кхы тайпа хIамаш тIера дIа а йоахаш, ворхI бетта 400 гектар лаьтта кийчдаьд объединене механизатораша культураш дIае мара ца езаш, планагIа кийчде доагIар 300 гектар долаш. Цу юкъа хIара гектара тIа 60 тонн органически 12 центнер тайп-тайпара минеральни удобренеш а ехкаш, 280 гектара тIа комплексни агрохимически окультивировани а яьй цар. ХIаьта дегIайоагIаш латта культураш химически молхаш а етташ лораяра балхаш чакхдаьхад 5551 гектара тIа, планагIа 5 эзар гектар долаш.

Къахьегама овсарле лакхагIа хургйолча тайпара вIаштIехьдаьхад объединене специалисташа органически удобренеш кхухьаш йолча мехотряда балхаш. Бульдозеращца самосвалаши тракторни прицепаши йоттара лаьрххIа эстакада яьй объединене говзанчаша. ХIанз тIайоттарга хьежаш хайра ха йоаяц механизатораша. Юкъера лаьрхIача хIара балха дийнахьа 800 тонн кхо кхай тIа дIахьу цар.

Механизатораштa юкъе цхьа саг вац ший балха норма тIеххоачаш ца еш. Къаьстта дика болх бу «КамАЗий» шофераша Албогачиев Тархана, Измайлов Iийсас, Хаутиев Мухажара, трактористаша Албогачиев Йоакъапа, Муцольгов Ювсапа, Измайлов Бахьаудина, кхыбараша. Нормаш дикка тIеххоачаш ца еш ди дIадахийтац бульдозериста Мамсуров Iалиханa, Плиев Дауда, экскаватора машиниста Боровских Хьамзата.

Объединене кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша болхлоша хьинаре къахьегаргдола хьалаш хилийтара а ма йоагIара йоакхо яьй. Иштта, хIара балха кхо ди массаза дала итогаш ю. Социалистически яхье цу юкъа хьалхле яьккхача болхлочоа 15 сом ахчан преми хьожаю. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 100 тонн хьош цу кхаь дийнахьа 300 тонн шIрдаьнна кхо дIадихьача шофера, тракториста лу из премн. ШоллагIа моттиг а йоаккхаш цу юкъа 240 тонн дIайихьачоа — 10 сом. 150 тонн Iойоассаяьча болхлочоа — 5 сом.

Из болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах карарча пятилетка хьалхарча шера хинначунца нийсйича укх шера ворхI процент гаргга къахьегама овсарле лакхъеннай.

Иштта доккхий толамаш доахаш къахьега низ дIакхоач эффективность лакха йолаш техника лелаярах, дерригача балхашта механизаци ярах. Объединене керттерча инженера Хантыгов Вахас кулгалдеча служба профилактически гIулакхаш дарен ремонташ ярен балхаш лерттIа вIаштIехьдахарах технически кийча хиларен болх бареи коэффициенташ лакха я автомобилий, тракторий, кхыча техника. Объединене специалисташа къаьстта боккха теркам тIабахийтаб шоай болхлошка лораеш из лелаяйтара, запчастеши материалаши кхояра. Укх шера ворхI бетта 27 тонн бензини 53 тонн дизельни доагори кходаьд шоферашеи трактористашеп.

Дукха ха яц «Назраньагропромхимия» яха объединени вIашагIъелла. Техникана профилактически гIулакхаш дара эшаш йола цехаш, боксаш, кхы тайпа гIишлонаш хьалъяь яьннаяц цига. Из бахьан долаш моттигаш нийслу шийлеи догIа делхаши хиларах араюккъе автомобилаши трактораши тоае езаш. ХIаьта а бIу ца къожабеш уж тоаеш хул шофераши механизатораши. Хьахьокх цар шоаш денал долаш кIантий хилар! Теша лов дIахо йодача хана а цар беркате къахьегаргхиларах.

С. АУШЕВ.

УНАХЦIЕНО—ВАЙ ДЕЗАГIДОЛА РУЗКЪА

КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а проект ювцаш

Лор ший болх беш хила веза

Вай парте а паччахьалкхено а Советнй Iаьдал эттача хьалхарча деношка денз, чIоагIа йоакхо ю халкъа унахцIено лораяра. КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а проекта беррнгача чулоацамах гуш да наьха унахцIено лораелга лорий гIулакх хинна ца Iеш, парте, паччахьалкхен, дерригача халкъа декхар хилар. ЧIоагIа терко ю могаш болчар унахцIено лораяра а.

Нах бахаш, болх беш йола моттигаш цIена лелае, гонахьара лаьтта, хьунаш, хиш, фо цIена лоаттаде, уж бIехдеш дола хIамаш дIадаха деза, яхалга да из. Производстве кхерамзле лораяр, буа кхача боарамах хилийтар, наьха унахцIенона зуламе дола хIамаш — малар, гIаьле озар, наркомани юкъера дIаяккхар, физкультура, спорт наьха вахара дукхагIа юкъе йоалаяр, иштта кхыдараш.

Вай мехка 70 миллион совгIа саг ва гIаьле озаш, кхувш дола бераш, 15 шу кхоачаш дараш, хIара 100нех 40 гIаьле озаш да. Вай республике, къаьстта Грозне, хеца мегаргйолчул дукхагIа арахец наха зене йола химически хIамаш. Наьха унахцIено лораеча гIулакха чIоагIа лоархIам болаш да дезале, школе, дешара кхыча заведенешка а унахцIенача вахара хьисап беррнгача наха дIадовзийтар, цун бокъонаш дIайоаржаяр.

Нах цамогаш ца хилийтара дукха декхараш да медицински учрежденешта халхашка оттадаь, кхоачашдара вIаштIехьдаккха лаьрхIа да учрежденеш дукхагIа хьалъелга, йолаш йолчарна эшаш бола гIирс, аппараташ, оборудовани дукхагIа а дикагIа а хулийтилга, медицински болхлой говзал лакхъелга, иштта кхыдараш. Бакъда, хIанзалца цу гIулакха юкъе доагIа дакъа лаьцадац предприятей, дешара заведеней, колхозий, совхозий кулгалхоша а цхьаболча наха шоаш а. Уж дукха сагота бац шоай унахцIено лораяр. Медицински болхлоша ду хьехамаш тIа па эшаш, зене дола хIамаш леладеш, профилактически мероприятешка кулгалхоша шоай болхлой, дешархой ца боалабеш, шоаш ца боагIаш моттигаш дукха нийслу.

Проекта тIа доккха дакъа лоац медицински учрежденей гIирс дегIабоалабара, керда больницаш, поликлиникаш хьалъяра дешаша. Хьалъеш йола учрежденеш хила еза кердача проектагIа еш, мел эша технически гIирс а болаш, таханарча хано дIадеххача тайпара. Къаьстта теркам тIабахийта беза амбулаторно-поликлинически учрежденеша деча дарбана. Укхаза бокъонца тохкам а беш, гучадаха деза лазараш. царна дарба делга чакхдаккха деза. Тхоай поликлиниках лаьца аргда аз. Унахочун лазара корта лоацаш Iалаьмате дукха ха йоае езаш хул, эшаш йола технически средстваш ца хилар бахьан долаш.

«Юрта бахача наха медицински гIо дара боарам лакхбе», — яхача проекта тIарча дешашта тIатоха лов сона. **«Йоккха балха опытн медицински знанеши йола лораш каст-каста, юртарча медицински пункташка унахой тIанийба ухийталба»,** яха дешаш.

Вайна гучча тайпара, партеи правительстваи доккхий декхараш хьалхашка оттадаьд халкъа а медицински болхлошта а. Укх деношка медицински учрежденей болхлоша шоай собранешка ювцаш а кIоаргга Iомаеш а я «Бахача наьха унахцIено лораелга дегIадоаладара а СССР унахцIенно лораяра шийтталагIча пятилеткен 2000 шерага кхаччалца йолча ханен перестройка яра а Керттера лостамаш» яха КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а проект.

Иштта йийцар из тха поликлинике а. Собране шекъамаьл деш, тха поликлиника лора - терапевта Р. Луинас белгалдаьннхар, хIара дийнаьа коридораш хьалйизза унахой багIаш, лерттIа царга дIахьажа лора ха ца тоъаш хилар. «ДIахо а медицински болхлой сий лакхде, цар дика а творчески а болх бара лаьрхIа хьалаш хьаде. цар къахьегам лоархIаргболаш бахача наьха дегашка уйла чуйоссае йоагIа» яхача дешашта **«ХIара участковн лора луш йола участкаш хIаначул зIамагIа хилийта»** яха дешаш IотIатоха. ХIана аьлча, участкаш йоккхий хилча нахага доагIача бесса хьажа, царна гIулакх де лора вIаштIехьдалац. Вызоваш дукха хул. ТIехьа нах боагIаш санна, сиха хул унахо волча ваха лор. Цул совгIа, шин са дуъ цо массанахьа дIакхача гIерташ».

Шоай болхлой унахцIено лораяр, болх беш йолча моттигашка кхерамале хилийтар, социальни хьашташ кхоачашдар дувцаш проектах лаьца собранеш чакхйоахаргья предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешка.

Керттерча лостамий проекта тIа белгал мел даь гIулакхаш вай мехкарча къахьегамхой унахцIено чIоагIъяра тIадерзадаь да. Цу тIа ма аллара, цу даькъе хIанз долаш дола кхоачамбоацараш дIадоахача дакъа лацар вай массане декхар да.

Т. АУШЕВ,
Грознерча № 8 йолча поликлиника керттера лор.

Деррига а сага духьа

Дукххача коллективаша дакъа лоац КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а «Бахача наьха унахцIено лораелга дегIадоаладара, а СССР унахцIено лораяра шийтталагIча пятилеткен 2000 шерага кхаччалца йолча ханеи перестройка яра а Керттера лостамаш» яха проект ювцача. Масала, цунна хетаяь собрани хилар укх деношка Малгобекски центральни районни больнице. Медицински болхлоша кIоаргга дийцар цу лоархIамеча документех шоашта хетар. Цар белгалдаькккхар, из ший ханнахьа а, баккханза баргбоацаш баькха а гIа болга, Дукха проблемаш Iайнай цу даькъе. Цох лаьца къамаьл дир ЦРБ керттерча лоро Б. Гетагазова, цун заместитела Л. Темурзиевас, кхычар. Массане а бакъахьа хеташ тIанийцар Л. Темурзиевас йоалаяь предложени. Проекта хьалхарча даькъе «Профилактически балха хIанзарча стратеге лоархIаме моттиг дIалоац бахача беррнгача наха хIара шера диспансеризаци яро». — яха пункта ер дешаш тIатоха:

«Предприятей, профсоюзни комитетий кулгалхой декхарийла ба беррига болхлой медосмотрах чакхбаха, цар унахцIенонга хьежачул тIехьагIа профилактически гIулакхаш де».

Бер цамогаш хилча дукха ноаной ба из ханнахьа лорага ца дугаш, тIехьадоахаш лелаш. ХIаьта кхетача хана сел хала ца хинна лазар, кастта котдоал. Бер кIалдус. Массане, кхыметтел берий нанас а, цун бехке ю берий участкови лор. Юридически оагIорахьа а бер далара лор бехке хул. Из нийса ца хеташ дийцар совещане гулбеннараша. Цар соцам бир проекта шоллагIча пункта тIарча «Бераш цамогаш хулген довлген кIезигдара», яхача дешашта **«Вер далара лора нийсса юридически бехке я ханнахьа госпитализаци ца йита нана а»** яха дешаш тIатоха.

Бехктохкаме болх ба медицински учрежденей керттерча лорий бар. Шийкерттерча гIулакхал совгIа, из массаза боахама гIулакхаш де дезаш хул. Цар тIеравоах из шин массаза бе безача лорий балхах, яхаш дийцар совещане. Проекта тIарча «УнахцIено лораяра кулгалделга вргадаьккха тоаде» яхача дешашта **«Керттерча лора новкъостала, хIара больницана, инженер - администратор, яха штатни единица лойла»,** аьнна IотIатехача бакъахьа хет шийна, аьлар Л. Темурзиевас.

Л. МАГОМЕДОВА.

ДИКА ДIАДИЙНАР ХЬУВКЪАРГДА

Нохч - ГIалгIайчен ахархой шийтталагIча пятилетке ялат дукхагIа даккхара духьа хIара гектара тIара хьувкъам 23—24 центнерага дIакхоачабе беза. Из декхар кхоачашделга дукхагIча даькъе гурахьа ювча культурех тийша да. Цу гIулакха, ялат дика хьувкъадара йоккха говзал йолаш хила веза, иштта дикагIйолча практиках Iилмана карагIдаьннарехи шерра пайда аца беза.

Опыто хьахьекхад: гурахьа юв культураш нийсача технологегIа хьалкхееш хилча, царна кхыча культурел кIезигагIа йокъало зе делга а, бIаьсти йийнача культурел дикка дукхагIа цар пайда лулга а. ТIеххьарча шерашка ялат дIадера къоастадаьча лаьтта пхе даькъагIа диъ дакъа дIалоацача цо 80 процент валовн ялата лу, хIаьта 1986 шера цо 90 процентага кхоачаш делар.

ХIара шера хаоттам моллагIбале а ялата кхашкара дика хьувкъам чуэц производстве хьалхалаттараша. Масала, Урус - Мартановскин Шалинскийн районий боахамаша хIара гектара тIа 27,6, 26,1 центнер ка бола ялат чуийцар. ХIара шера дика хьувкъам чуэц «Лермонтовский», «Атагинский», «Октябра 40 шу», «Курчалоевский», «Гвардейский» яхача совхозаша, цар укх йокъал лаьттача шера юккъера лаьрхIача 30 процентал тIех ка бола ялат чуийцар, хIаьта Сунженски района ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозе хIара гектара тIара 32 центнер ка бола ялат даьккхар. Республике юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 17,8 центнер совгIа ка бола ялат чуийцар.

Цхьабакъда, цу хьувкъамах Iаламо камаьрша хьаденнар ларх1а мегаргдац, из толам лаьтта деладара культура лакхъялларах баьккхаб. Хьалха латтача боахамашка гурахьа ялаташ дIадувча лаьтта таронаш йизза гучаяха Iомабеннаб.

Ховш да культурай эггара а тIехйола продуктивность уж хьахулача а дегIайоагIача а доаггIаш дол хьалаш хилча мара ца хулга. Хьувкъам хьалкхебеш де дезача гIулакхех цаI тIерадоале, продукци нонагIа чухьнахьа ялга.

Республика колхозий, совхозий специалисташта укх шерарча практиках хайра ялат духхьал дIа а дийна чуэцарал совгIа, цун хан-ханнахьа гIулакх де эшалга. Иштта лоархIаме да йоагIача боарамеи, хан-ханнахьеи, дикагIа дIазцаргйолча способагIен удобренеш, баьцовгIаш лораеш йола средстваш товсар.

Вай республике шоллагIча шера интенсивни технологегIа 20 эзар гектар лаьтта тIа гурахьа дув ялат хьалкхеду.

Укх шера даьха толамаш во дац — хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 25,2 центнер ялат. Урус-Мартановски района боахамашка — хIара гектара тIара 31,5 центнер, «Ойсунгурский» совхозе 300 гектарах хIара гектара тIара — 36,5 центнер, хIаьта Надтеречни, Шелковски, Назрановски районий боахамаша хIара гектара тIа 30 центнер совгIа ялат чуийцар.

Республике юкъера лаьрхIача интенсивни технологегIа хьалкхедаьча гурахьа дIадийнача ялата хIара гектара тIара 6 центнер дукхагIа хьувкъам баьннаб.

Халахете а, ерригача колхозашкен совхозашкен ялат дукхагIа даккхара йоагIа терко йиц. Цун керттера бахьан — агрономически служба кхоачамболлаш компетентни ца хилар.

ГIулакх дика дIадода агрономаша, технологаша творчески инициатива хьахьокхаш, хьалхалаттачар опытах ког гIортолга а еш, ялатий кхашка йолча резервах бизза пайда ийбе гIерташ хилча.

Дика хьувкъамн кхашка образцови порядоки — из агронома беча балха ший тайпара аттестат. Цо ерригауйла, низ дIатIа а бохийташ беча балхах тийша да ялат кхедечар дукхача беттай къахьегамах бухсоцаш хьахулар.

Гурахьа дувш дола ялат дIаде деза ха гарга кхоачаш латт. Республика колхозашкен совхозашкен ялат кхедераш цу лоархIамерча юртбоахама кампанена кийчлуш ба. Лоха хьувкъам луш дола ги дикагIча сортащца хувца а хувцаш, гина фондаш кийчъеш латт. ДукхагIйолча колхозашкен совхозашкен гурахьа ялат дIадера лаьтта оахаш, сеялкашта, кхыйолча юртбоахама машинашта ремонт еш ба.

Цунца цхьана гурахьара ялат дIадера во кийчо яь дола боахамаш а долаш да. Масала, 20 августе Грозненски района колхозашен совхозашен фонде дIачудахийта ялата фу деррига а кондиционни а цхьоалагIча сортагIа а дац. Ерригача районе гIолла гурахьа дIаде аьнна дIачудахийта фу планагIа доагIачунца нийсдича 89 процент хул, цунах кондиционни 70 процент мара дац, цу даькъе цхьоалагIча класса 10 процент. Кондиционни ги кIезига да Сунженски района боахамашка. Масала цига 52 процент мара дац, Шелковски — 56, Шалински — 60 Надтеречни — 55, Малгобекски — 53 процент.

«Горзненски шурий» совхозе 20 августе гурахьа ювча культура кондиционни фу 40 процент мара дацар, «Алханчуртский» — 32, «Кавказ» — 41, «Малгобекский» — 33, «Горагорский» — 36, «Озерный» — 48, «Джалка» — 38, «Предгорный» — 29, «Зори Кавказа» — 29, Сунженски района ХIХ-ча партсъезда цIерагIча колхозе — 34, ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозе — 52, «Победа» — 51, хIаьта Кирова цIерагIча колхозе вIалла а дац кондиционни фу, Шелковски района Ленина цIерагIча колхозе — 43, «Коминтерн» — 49, «Путь к коммунизму» — 53 процент.

БIарччача республике гIолла 20 августе кхо эзар тонн гурахьа ювча культурай фу тоъац, цу даькъе Грозненски района боахамашка 1200 тонн, Надтеречни — 500 тонн, Наурски — 850 тонн, Сунженски — 500 тонн.

Цу районий дукхача боахамашка фу цIендеш йолча техника геттара во болх бу, шин сменагIа болх белга вIаштIехьдаьккхадац. РАПО кулгалхоша, специалисташа цу боахамашкара гурахьа ювча культурай фу хьалкхедеча, дIаоттадеча, кийчдеча долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш белгалдаьд.

Ачхой - Мартановски, Гудермесски, Урус - Мартановски, Шалински районий боахамашка гурахьа юв культураш дIаювргйола лаьтта ахара гIулакх геттара во латт. 1987 шера 24 августа цу районашка гурахьа юв культураш дIаера планага диллача 30 процентагара 38 процентага кхоачаш мара лаьтта аьхадац, хIаьта Советски района колхозашкен совхозашкен вIалла аьхадац. Агротехнико, лаьтта аьха бутт баьнначул тIехьагIа мара, гурахьа ювш йола культураш дIае бокъо лац. Дукхача колхозий, совхозий специалисташа уж дIадехараш теркалдац. Цул совгIа цхьайолча районашка боал кIал тIа ца боаккхаш лаьтта оахалга кIезнга юкъедоаладаьд. Масала, дIадахача шера ерригача республике цу хьисапе 30 процент мара лаьтта аьхадацар, цу даькъе Ачхой - Мартановски района боахамашка 12 процент, Грозненски — 21, Назрановски — 15, Сунженски — 27 процент. Иштта ах пар беш лаьтта кийчдара а кIезига теркам тIабохийт. Къаьстта цу балха йоакхо йиц Грозненски, Ачхой - Мартановски, Наурски, кхыча районий боахамаша.

Ховш ма дий, хIара юртбоахама кампани толаме чакхйоаккхалга дика кийчо ярах тийша долга. Цудухьа юхейисача ханах бизза пайда эца беза.

Къаьстта фун йоакхо еза. ХIара боахамо шийна фун дикагIдола районированни сорташ Iалацде деза. ХIаьта на дара таронаш йолаш я.

Районированни сортий цхьоалагIча класса кIина фу дIадувлга довларо республике гIолла кхы тIа кIезигагIа дале 10 эзар тонн ялат лургдар. Ховш ма дий, цхьанна а агротехнически приемо дукхха къахьегами средствашн дIа ца яхийтача цу тайпара хьонкам лургбоацалга. Цудухьа, эсала, во тIадоала, тайп-тайпара лазараш доахка зене хIамаш юкъейола фу юкъедахийта йиш яц. Республика ерригача колхозаша, совхозаша шоашкара цу тайпара фу кхыча дика хьувкъам лучарца хувца деза. Цхьан дешаца аьлча, цхьоалагIчен шоллагIчен класса фу мара дIаде йиш яц.

Ялат дIадувча сеялкаш кийчъярах тийша а дукха да. ДIанхача шерий практико къаьйта хьахьокх дукххача боахамашка цу гIулакха йоаггIа терко ца елга.

ХIара сеялка балха арайяхкалехьа кийчъяь хила еза, хIаьта сеялщикаш — йокха опыт йола болхлой.

Гурахьа дувча ялатийна лаьтта кийчделга геттара чоалхане гIулакх да. Керттерча даькъе уж культураш цхьан шера тIайоала баьцаш, хьажкIаш кхыйола культураш хиннача лаьтта дIаюв. ХIана аьлча гурахьа юв культураш массаза цхьан кхай тIа дIаювш хилча, из лаьтта оасар тIадалара тIера хул. Цудухьа дукххача боахамашкара кхаш массаза уж культураш цхьаьнахьа дIаювш хиларах бIеха хул. Цудухьа шин шерал тIех цхьан кхай тIа дIае йиш яц уж, хIаьта уж дIаювш дола лаьтта ах пара хьисапе тоаде деза.

Гурахьа дувча ялата къоастадаьча лаьтта хьалха дIайийна кхыйола юртбоахама культура тIехьа кхачаш хул. Из ма хулла сихагIа чуэцалга вIаштIехьдаккха деза. Цунах тийша а дукха да. Мукъадаьнна лаьтта кхы хьем а ца беш 22—24 см кIоарга аха деза, цхьан ханна макха а боаккхаш.

Из хьалхагIа мел ду дикагIа да, хIана аьлча, ялат дIаделехьа лаьтта тоадеш массехк обработка е йиш хургья тIаккха. Из гIулакх мела лел Назрановски, Урус-Мартановски, Гудермесски иштта кхыйолча районашка. Цу районашка лаьтташ оахача этта хьал, мукъа лаьташ ца хиларах а доацаш, боахамий кулгалхой — совхозий директораш, колхозий викалаш, хIаьта иштта юрта боахама специалисташ, ялат чуийцачул, из дIачудалара планаш кхоачашъьччул тIехьагIа кхашка деча кхыча балхий дукха терко ца ярах, тракторни бригадашка нагахьа мара ца болхаш хиларах, тракторий балха тIахьожам ца лоаттабарах хьахиннад.

Цудухьа дукхха тракторашт технически организациони бахьанех болх ца беш латт.

Республика колхозий, совхозий 190 эзар гектара тIа гурахьа юв культураш дIае еза, хIаьта 24 августе цу гIулакха ахане кIезнга совгIа мара лаьтта кийчдаьдац. Ханнахьа из болх чакхбаккхара хIара боахамо цу гIулакха эшаш йола тракторашт кийчъяь араяха, цар шин сменагIа болх бергбола хьал вIаштIехьдаккха, деза.

ХьажкIаш, шекара свеклаш, иштта тIехьа хьахула доакъара культураш тIахинна лаьтта гурахьа дув ялат дIадера кийчдеш дисковн обработка яр чIоагIа лоархIаме да, хIана аьлча, цо йокъал эттача гурахьа а ялат ший ханнахьа а дика а тIадалара Iалашо ю. Из дича, ховш ма хиллара, ялат 25—30 процент листагIа тIадоалл. Минеральни удобрене эффективность лохлац. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен юртбоахаме опытни станце цу хьакъехьа чакхъяьхача опыташа хьахьекхар, гектара тIара 46 центнерага кхоачаш хьувкъам алсамбалга. Лаьтта цу хьисапе обработка еш хилча дIадодар дикка кIезигду.

Гурахьа ялаташ дIадувча хана ледарло гучаялийта йиш яц. Республике гурахьа дувча ялато, ерригa культураш дIаювча лаьттах 50 процент совгIен, къаьстта ялат дувча лаьттах 70 проценти дIалоац. Цудухьа агротехнически боараме шоай ханнахьа из дIадер чIоагIа боккха паччахьалкхен лоархIам бола гIулакх да.

Иштта лоархIаме да республика хьалашка гурахьа дув ялат дIадера нийсса ха белгалъяр а.

Республика тайп - тайпарча зонашка гурахьа юв культураш дIаера эггара дикагIйола ха лоархI 10 сентябрагара 10 октябре кхаччалца йола юкъ. Боккха лоархIам болаш да фун сортага, дикалга, лаьттан климатически хьалашка хьежжа из дIадера норма оттаяр а.

ХIара сеялкаца фу дIадера йола норма оттае еза. Сеялка оттаь норма актаца чIоагIъю, цу тIа белгалдоакхх из дIадувча катушкаша масса миллиметр, мел лаьтта чулоац, фун сорт. ХIаьта селищик хIара дийнахьа ялат дIадийнача лаьтта фунтаген цунга дIадахача фунген хьежа веза. ДIаделехьа, 10—15 ди хьлха дерригача фунах дохьаж тоха деза. ДIадувча хана фу 5—6 см. кIоарга лаьтта кIал дужий хьежа веза.

Къаьстта агрономий теркам тIаоза безам бар са минеральни удобренеш товсара гIулакха. Лаьтта ахалехьа боаггIача боараме удобрени ца тессача лаьтта гурахьа юв культураш дIае йиш яц. Нагахьа санна из, ахалехьа де вIаштIехьдаьннадеце лаьтта керттера обработка еча хана де хьажа веза.

Лоацача хана цу беррнгача балхах лоархIавергволаш, хьалха ма аллара, эшача боараме тракторашт, сеялкаш, кхыйола машинаш цу гIулакха кийчъе еза. ХIара боахаме агротехника яхача бесса ялат дIаделехьа еш йола обработка, из дIадера способ, норма теркал а еш оттаяь план хила еза. Механизаторашта юкъе шоай ханнахьеи дикеи гурахьа дув ялат дIадера социалистически ях йоаржае еза.

Колхозий, совхозий специалистий - агрономий интенсивни технологегIа уж культураш дIаера теркам тIаоза безам бар са. Из мероприяти боккха политически лоархIам болаш я. хIана аьлча, ялат дукхагIа даккхар Кхачан программа кхоачашъечара керттера декхар да. Цудухьа интенсивни технологегIа хьалкхедеш дола гурахьа дийнача ялата къаьстта тIахьожам лоаттабе безаш да. ХIара районе цу технологегIа ялат дIадуврдола кхаш хьакъоастадаьд, мероприятеш белгалъяьхай, интенсивни технологегIа гурахьа дув ялаташ дIадера дика рекомендацеш оттаяьй. Ерригача республике интенсивни технологегIа 40 эзар гектара тIа ялат дIаде лерхI. Уж мероприятеш хIара колхозе, совхозе я. Специалисташтеи кулгалхоштеи гурахьа юв культураш хьалкхеяра технологи кердаяккха йоагIа. Юххера дусар цаI да цу тIа белгал мел яьха технологически операцеш цIена, йизза кхоачашъяр. Царех цаI кхоачаш ца еш юсе, из бухсоццаш хьахулачоа IаткъаргIда.

Х. ЯЛХОРОЕВ,
НГIАССР госагропрома ялатеи технически культураш хьалкхееча подотдела начальник.

ЦIаккха а бицлургбац

Халкъа депутатий Карабулакски поселкови Совета архивни документашта юкъе белггала цхьа папка я. Цу тIа да йоазув: «Мел йоаккхача хана йовргйоацаш дIайилла». Хано IаьагIъьча листаша дуг вай Сунже Советий Iаьдал оттадеш хиннача гаьнача цу шерашка. Октябра карагIдаьннараш лорадеш вахар дIаденначарех дувц станичникаша, цар цIераш цIаккха а йиц ца ялийта соцам баьб поселкови Совета исполкомо. Октябрьски социалистически революце 50 шу дузача деношка моттигерча Iаьдало соцам бир школа зданех лаьрххIа мраморни Iоакъа йолла аьнна. Цу тIа яздаьд:

«Укхаза 1918 шера августа нсв. Дьяков Александр Зиновьевич командир а волаш, ЦIеча Эскара Сунженски казакий отряд вIашагIъеллай». Цу дийнахьа хьахилар ХI-ча ЦIеча Эскаре чуйоагIа Сунженски цIеча казакий отряд. Терски область дIалаца гIерташ бола бичераховцаш, кхыбола кIайгвардейцаш бохабеча 1918 — 1920 шерашка хьинаре дакъа лоацаш хиннай из.

1918—1919 шерашка кIайгвардейцаша вийнача вийтта станичникана мраморни памятник дегIар укхаза.

Баскаков Василий Георгиевич, Пятигорске хиннача Тийрка йисте дахача халкъий съезда делегат, Карабулакски халкъа Совета член, 1918 шера белогвардейцаша вийнав.

Баскаков Николай Георгиевич, бронепоезда тIа гIулакх деш хиннав. 1919 шера февраль бетта белогвардейцаша топаш техай.

Клюшин Иван Андреевич, Тбилисе хиннача тIемахой съезда доакъашхо, пулеметни взвода командир. 1918 шера 12 октябре Самашки яхача юрта йисте вийнав.

Куринов Василий Исаевич, «Варяг» яхача бронепоезда тIа гIулакхаш деш хиннав, 1919 шера февраль бетта кIайбараша топаш техай.

Безруков Архип Григорьевича. 1919 шера феврале кIайбараша тепаш техай.

Загилов Ферапонт Прохоровича, 1919 шера кIайбараша топаш техай.

Боабаьб Зубенко Алексей Пименович, Подолякин Стефан Романович, Костюченко Ермолай Васильевич, Брежнев Иван Дмитриевич, Малышкин Алексей Михайлович, Яхнов Владимир Федорович, Рюмаков Филипп Кондратьевич.

Папка чу ца Ф. К. Рюмакова сесега письмо. БIаргах хий ца доалаш деша йиш яц из. Цо язду юртарча кашамашка дIавелла воалла мар вежарий кашамашка дIаволла раьза я ше, яхаш.

Патриоташ дIабехка боахкача парке карабулакцаша йовргйоаца цIи лотайир Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дузача деношка. Цу парках а тиллай Октябра 50 шу дизарз цIи.

В. Быхалова, бандитий карагIа веннача милице капитана. цIи лелаю хIанз хьалха «Сунженская» яхаш хиннача улица.

Цхьан мугIарагIа латт граждански тIем тIа байнараш, хьехархо, милице болхло. Уж массаза а наьха сатем, ираз лоралеш хиннаб. ЦIаккха а бицлургбац карабулакцашта таханара ди баьхьанце шоай вахар дIаденна сийдола шоай мехкахой.

А. СИНЧИНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВНР. Республика городашкара къаьнара здането юха а наха накъайоал, общественнии культурнии вахаре цхьаца гIулакхаш чакхдоахача. Из бахьан керда гIишлош хьалъяра къоастаяь средстваш кхою, районни ший тайпара хоза кусибат лораду. ХIаьта цу тайпарча цIеной помещенеш хIанзарча дIадехарашка хьежжа йолча оборудованеца Iалашъю.

СУРТА ТIА: дIаяхача бIаьшарене хьалъяьча будапештски здане чу «Шкалакооп» яхача фирмас хьайиллача хIанзарча универсама торгови зал.

МТИ—ТАСС сурт.

ПОЛЬСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКЕРА ХОАМАШ

БАЛТИКА МАТЕМАТИЧЕСКИ МОДЕЛЬ

Фу хулаш латт фордахих? Цу хаттара дала жоп лохаш ба Балтика хиш лелара гIулакхаш тохкаш бола ПНР метеорологен хин боахемеи Институтa Фордан отдела специалисташ. Фордан гидродинамика даькъа тохкамаш деш да, талгIеш юсташ хий лохдаларген лакхдаларген, иштта температура цхьан тайпара ца хиларца дувзаденна цун плотность хувцаяларга, диралга хьожаш. Иштта лоархIаме да додаш дола хий малагIча оагIорахьа гIоргда а цун малагIа боарам хургба а тахкар. ЧIоаггIа баьннача михо хьоадаь хий периодически мел айлу хьожаш а ба.

Тохкамхоша, фордон атмосфераи дIа-хьа духьалеваш ю физически процессаш нийсса къоастае таро луш йола дукха методаш юкъекхувл. Царех йола даннеш хьанйю берда йистошкарча станцей, кемай, искусственни спутникий новкъосталца. Тохкамаш кхыча прибалтийски мехкашца цхьана ду. Балтийски форданеи цунца хила йиш йолча гидродинамически явленейи математически модель вIашагIйоллаш латт. Иштта хьисапе хьаю фордан прогнозаш ергйола система. Математически моделироване цхьадолча даькъе штормови хьисапе хий айдалара, къаьстта Балтика къулбехьенен малхбоаленен кхерамерча берда йистошка из айдалара прогнозировани е таро лургья. Додаш дола хий малагIча оагIорахьа гIоргда хара а цун интенсивноста а прогнозировани е хьожаш ба. Цу тайпара прогнозаш фордан гIишлошъеча, кемашта, чкъаьрий лувцача, гонахьара Iалам лорадеча боккха лоархIам болаш я.

ЛАЗЕРО ХЬУВКЪАМ ЛАКХБУ

Скерневице баьцадараш леладеча Институте баьцадаараш кхедеча лазерех пайда ийбара балхаш деш да. Варшавски Военно-технически академеца вIашн гIулакхаш леладеча, удобренешта диагностика еш йолча лабораторе яьча опыташа хьахьекхад цIечен гелиеви лазарца помидорий гина облучени йинча баьцадаараш дегIаккхувлара новкъостал делга.

Лазеро хлорофилла свойстваш хувц. Цудухьа баьцадааро сиха дIаэц удобренеш. Из боккха практически лоархIам бола хIама да, хIана аьлча, цо удобренех рационально пайда эца таро а лу, кIезига хьувкъам луча лаьтта дика баьцадаараш хьалкхедара перспективаш а хьаелл.

ФРЕГАТАШ — ПОЛЬСКИ СПЕЦИАЛИЗАЦИ

«Погория», «Искра II», «Кагирхой совгIат», «Калиакра», «Океания» уж цIераш йола парусникаш В. И. Ленина цIерагIча Гданьски судоверфе хьадаьд. Кастта царна Советски Союза заказагIа хьадеш дола 4 фрегат тIакхетаргда.

СССР форда флота Министерствос Ленинградереи Одессереи лакхерча мореходни училищешта лаьрхIа «ДоттагIал», «Машар» яхача фрегаташта заказ даьд. СССР чкъаьрий лувцара боахама Министерства заказагIа хьадеш долча шин фрегатах чкъаьрий лувцача кемай хургбола командираш кийчбара лаьрхIа да.

Дика хьадаь да польски «Кагирхой совгIат» яха фрегат, цхьабакъда советски оагIонна хетар теркал а деш парусни кемай керттерча конструктора Зигмунт Хореня кулгалдеш болх беча группа конструкцена цхьацца хувцамаш даьд. Масала, гIона долча двигателаштеи агрегаташтеи кIала кIийленаш хьаярах вIалла тата а доацаш шортта болх бергба кема энергетически установка, иштта гидравлически устройстваш шерра юкъекхувларах бортови механизмашта гIулакх делга аттача доккхаргда.

Советски заказех фрегаташ хьаеча судоверфена шефство лелаю социалистически польски кагирхой Союза организацеша. Заказаш дизза кхоачашдаь даргда 1990 шу хьатIакхачалехьа.

МИЛЛИМЕТРОВИ МИНИАТЮРАЙ БИБЛИОТЕКА

Котовице хьайийллай архитектора Зигмунт Шконце кулг-кара хьадаьча миниатюрни книжкай авторски экспозици. Цун кховзткъапега кхоачаш экспонат чуйоагIа.

Коллекци геттара диткъача каьхата тIа биткъача пероца тушаца миллиметрови формата тIа даьча йоазоний книжкаех латт. ОагIонаш даьреца тийгай, беттагаргаш телата я. ХIара экземпляр дахчан е кIоран ларда тIа оттаьй. Эггара зIамагIдолча книжка латински алфавита формат 1х1 мм я.

Зигмунт Шкоцне ший миниатюрашта юкъейнхьай цIи хезача Iилманхой, культураи искусстваи деятелей, керда философски идеяш хьакхеллача, изобретенеш яьча наьха биографеш. Царна юкъе да М. Склодовски-Кюрена, М. Гандена, И. Гутенберга, Ф. Шопена хетадаь книжкаш. Къаьстача книжка тIа да ООН устав. Къамаш мукъадахарах йола Польски комитета манифест дIаязъяьй 6,5х7,5 мм формат йолча 224 оагIон тIа. Катовицки говзанча ший книжни миниатюрашка хьахьекхай Гагарин Юре полети «Апполон-11» бетта тIа Iохари.

(Интерпресс—АПН).

ПОЛЬШЕРА КЕРДАДАРАШ

ССР-ца вIАШИ ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА КЛУБАШ

Польше СССР-ча вIаши экономически гIулакхаш леладара 31 клуб я болх беш. Вежарашха болча мехка дIаухийтача экспорта товарех 70 процент гаргга дараш царна чуйоагIача предприятеша хьаду. Экономически вIаши гIулакхаш леладара клубий лоархIам къаьстта боккха ба, хIанз, шин мехка производственни предприятешта, Iилма-тохкама учрежденешта, проектно - конструкторски бюрошта юкъера духхьалара бувзамаш интенсивно дегIаухача хана. Клубаша дикагIйолча экспортера конкурсаш, тематически выставкаш вIаштIехьйоах, хIаьта иштта халкъа боахама тайп-тайпарча доакъойи арахьарча торгови организацейи викалашца Советски Союзерча специалистащца вIашагIкхетараш чакхдоах.

ИСКУССТВО ЕЗАРАШТА

ПНР Паччахьалкхен Iилман издательствос арахеца кийчдеча «Изобразительни искусствай терминологически словаро» цу даькъера 1200 деша кхетам боашхаргба. Из профессионалашта лаьрхIа ца Iеш духхьал искусство езараштa лаьрхIа а да. Издане живописа, скульптура, графика, рисунка, прикладной искусства даькъера, хIаьта иштта изобразительни искусство театраца, кинематографеца, музыкаца геттара гарга йоагIача доакъошкара терминологи чулоацарья. Словара нийс меттала кхетамаши эквиваленташи чулоацаргья, цул совгIа терминологи ЮНЕСКО изданешкарчарга хьежжа я.

(Интерпресс—АПН).

ЯХАШ Я ЙИIИГ

Гелисханова Муиминат Назранерча пхийтталагIча школа ворхIлагIча класса дешархо я. НиIигашта юкъе дукха белгала еце а, цецвоакхаш да цун тайп-тайпара хьашташ, кIаьла оамал, моллагIа дола хIама сихха хьаде вIаштIехьдалар. Муимината дувц:

«Дукха хIамаш де гIерт хьо, оал сога дуккхаболчар, из иштта дац. ХIанз ха иштта я вайна. Вахарца гIа баха хье воалле, гIулакхаш сихха де деза. Дика хет сона сай новкъостех дукхагIбарий цу тайппара уйла йолаш.

ПхелагIа къахьегама четверть йолалуш, берашта юкъе нийслу цхьацца бахьанаш а лехаш, болх бе безам боацараш. Нийслой а, дукхагIбола кIаьнкаши йиIнгаши шоай низ ца кхобеш, къахьегаш хул. Укх шера оаха къахьийтар кхаш леладеча бригаде. Атта-м дацар цига болх бе, малх а сов бIайха хьежар, юкъ а лазаювлар. ХIаьта а, вай мехка халкъа боахам дегIабоалабеча оахош дакъа лоацалга дагалехача, дог айлора тха. Кхай тIа яккха езаш йола ха чакхъяьлча а цIадаха безам хилацар тха».

Муиминат балха тIера я. Даси наниси зIамига йолча хана денз Iомаьй из цIагIара гIулакхаш де. Даь нанас ноанал де а, хIамаш тега а Iомаьй. Чехка лел пазат ю маьхий бе доахка цун кулгаш. Шийна шарф еш йоалл из. Муимината йиIига шеддар ха дезаш лерхI.

Из цо яхаш, сона дагаехар дукха ха йоаццаш айса къамаьл даь цун ханнара хургйола йиIиг.

— Нанна новкъостал-м мичара дергдар укхаза, — йоахар цо. — Сона цхьа книжка дийша а ялалехьа дIа ма даьлариӣ ер ахка-м. Бакъда, дискотекашка аха-м кхийнадар цун.

Муиминат уйланга йола, из аз шийна дIалийцача. ХIара сага ши-ший оамал ма йий. Цхьацца айпаш доахкаш а ма хулий нах.

Сона хетачогIа, дукхагIболча са нийсархой цхьа во оамал я — уж массаза а сакъерда безам болаш хилар. Новкъа хул сона «Ялхайтта шу даьннараши боккхагIбараши».... «Дунен кагирхойн» «12-гIа этаж» яхача а цу тайпарча кхыйолча а передачашка хьахьокха цхьабола кагирхой бIаргабайча. Кхийна зIамига саг е, йоI Iокада болалу: сагота я тхона даха, комсомола райкомо кафе хьасллац тхона. яхаш. ЦаI йиш лекхаш хул, вож брейк халхавувлаш хул, кхоалагIчунна рокер яха халхар деза. ХIара группа, къаьстта моттигаш езаш хул. Со яллац халхараш эшац ала. Сона сайна а хозахет халхараш. Къаьстта, халкъа дараш. Тха городской культура ЦIагIа уж Iомаде таро я».

Вахар дукха оагIонаш йолаш да. Дукха къайленаш я дунен тIа. Из гучадувл Муимината ший нийсархошца, боккхагIболлчарца къамаьл деш, книжкаш дешаш. Книжкаш дешар цун эггара дукхагIа деза гIулакх да. Цо белгалваьккха доазол арахьара йоазонхо — Джек Лондон ва. Цу автора турпалаш массаза майра хул. Советски йоазонхоех — Петр Проскурин везаеннав цунна. — Саг дог цIена хила веза, яха уйла чуессар йиIинга дег чу цун произведенеш йийшача.

Дунен халкъашта юкъе машар хилийтара, нах шоайла дикагIа бовза беза. ВIаши бовза дика гIо ду книжкашеи газеташеи. ДIахо Муимината йоах:

— Тахан аз дийшар Садако Сасаки вахарах яздаьр. Мел чIоагIа яха безам болаш хиннай из. Из дешаш, бIаргашта духьала эттар сона йиIиг. Къаьнача японски легенда тIа могаш воаца саг верзаве тайп-тайпара бос болча каьхатех 1000 гIаргIура е еза, яхаш дувц. Садакой 644 е мара кхийннадац. Вешта, эзар яь яларе а цо ерзаергйоацаш облучени хинна кIалйиса хиннай йиIиг. Цунна оттадаь памятник латт Хиросиме».

— Массадолчунца уйла йолаш, дерригне а зем боакхаш, дунен тIара хьал бебашха ца хеташ, кхычарца безаме, Iимерза йолаш.

А. МАЦИЕВА.

ЦIи хеза кинорежиссер Соловьев Сергей «Мосфильм» киностуде «АССА» яха керда художественни фильм оттадеш ва. Сценаре автораш ба Соловьев Сергейи Ливнев Сергейи. Картина оператор — Лебешев Павел, художник — Гаухман-Свердлов Марксэн.

Картина традиционни «треугольника» историех долаш санна хеталу. Цхьабакъда, конфликта кIийла — кхалсаг бахьан долаш лоаттабу къовсам. Актераша Говорухин Станислава, Бугаев Сергея ролаш ловзаю керттера турпалаш Крымови Бананани вIаши тарлуш йоаца оамалаш йола ши саг санна вIашдухьала латт. Экрана тIа кхалсага роль ловзаю актрисас Друбич Татьянас. Цу ира сюжет йолча фильма музыка «Аквариум» яхача ансамбла кулгалхочо Гребенщиков Бориса язьяьй.

СУРТА ТIА: «Мосфильм» киностуде «АССА» яхача фильма монтаж еш латт. Аьрдехьара аьттехьа — монтажер Круглова Вера, режиссер Соловьев Сергей, вокхагIвола редактор Блюмин Александр, режиссер-стажер Криницын Борис.

ТАСС фотохроника.

Даьхенга бода никъ

Цкъа, маьркIижий боад къовлабенначул тIехьагIа, Советски районерча се ваьча, хьалкхийнача лоаман юрта Улус-керте водар со. Хьун петарашта юкъе кхаьчача, цIаьхха оарц дехаш санна, цхьа гIайгIане оаз хезар сона. Аьттехьа, кIотаргашта юкъе, цхьа дийна хIама йолаш санна хетаделар. Шортта дIатIа а ваха, тъовронаш дIа-хьа а тетта, кIирвенна даIхьежача, дегIа йоккха йоацача тIарагIурах бIарг кхийттар са. Аз шийгахьа кулг дIанховдадича, зIок тоха йоаллаш санна бате гIоттайир цо.

— ХIанз, Iа фу леладу, ва овдал! — ях аз. — Со-м хьона халахетар де вIалла дага а вац. Цул совгIа, согара новкъостал эшаш а ма йий хьо.

Кастта аз яхачоа хьатIаера из. Теркам тIабахийта хьежар со гIарагIура цIий ухача ткъамага. ХьагучогIа, бIаьхача наькъа арадаьннача оалхазараштa кIийлен хувшараш хIанз а болаш ба.

ГIарагIура мархIа а елла, дIахо бир аз никъ. Чукхаьчача цун чов йила а йила, мазь а хьекха, Iовижар со. Iурра, цIагIа «хьаша» волга хойташ, таташ де яьлар из. ЦаI дар дика шийна дIа мел бенна, кхача ак ца оалаш дIабиар цо. Иштта дIадахар Iа. ЧIоагIа тайнавар со оалхазарца.

БIаьсти, эггара хьалхара дIайха денош даькхача, Ваштар яхача сихача лоаман хи тIа дахар тхо. Цу тIулакхо чIоагIа гIадйнгар гIарагIура, хьагучогIа, боккха бар цун Iаламцара безам.

Цхьан дийнахьа чIоагIа корзагIъяьнна хьайзар из. ВIалла сатем боацаш цIагIа гIолла го тувсар цо. «ВIанагIа чов лаз-те укхан?» — яха уйла ессар са дег чу. Хьежар со лозабьча ткъамага: из бийрзабар.

Дукха ца говш кхетадир аз оалхазар иштта корзагIдалара бахьан, къулбаседенгахьа долхача гIарагIурай Iулий гIараш хезаяр цунна. Коа дIаара йоаккхаше, сихха едда, сигала айелар из. Цхьан юкъа цIен тIа гIолла го а баьккха, дего шийна хьийхача новкъа дIаяхар из.

Ше яьча моттиге бодача новкъа...

С - М. ЯСУЕВ.

Патриоташ кхебеш

ДАЬХЕННА ТЕШАМЕ ХИЛА!

БIаьстан юкъе дар из.

Поезд хьийдда йодар Нохч-ГIалгIайчен хьамсара моттигаш тIехьа а юташ: къайлаювл мехкдаьтта чакхдоахача заводий корпусаш, мехкдаьтта вышкаш, чуэцаш дола диза латта кхаш... Из деррига а кастта къайладаргда, кастта кагийча наха бIаргагургья наьна мехка керда моттигаш.

Къайладоал Кавказа лоамаш, ше ма барра шера баьржа гучабаьлар Iаьржа форд. Укхаза, цхьан готтача лаьттан така тIа доазув лорадеш ха тIа хила беза цар.

«Терек» яхача Нохч-ГIалгIай производственни мебельно-дахчах хIамаш еча объединене шоллагIча мебельни цеха хиннача болхлочо, хIанз вагона хзина йолча комсомольски организаце секретара Исмаилов Iийсас аргIанарча комсомольски собране хьех кагий нах.

— Вай вагон, шоана ховш ма хиллара, наькъа долалуше доазонцара застава я, аьнна, дIакхайкаяь я. — йоах Iийсас. — Укхаза вай уставо ма яххара хила деза.

Никъ беш даькхка ди мишта чакхдаьлар хьадувцар дех аз дневальнешка.

Попов Владимир, из тахан вагона чу вокхагIа ва:

— Нарядаш дежурнеша дика чакхъяьхар. Къаьстта дика белгалбаьлар Евгений Зарубин, Сергей Мохначев.

Евгений Зарубини Сергей Мохначеви, Владимир Попов а санна, СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» Грозненски производственни объединене болх беш хиннаб. Цхьана кийчбеннаб уж доазув лорадеча гIулакх де, юкхьанцара тIема гIулакх Iомадаьд.

...Селханара болхлой, колхозхой, школашкара, ПТУра, техникумашкара дешархой, студенташ хIанз цаI йолча вахте — эскара вахте эттаб. Вахте отта ший вешийна Расула хьалхадаькхар запаса старшинас Караев Руслана, хьалха хиннача пограничника. Дас А. Хизриева ший воIа Байвасарена хьехар дир. СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода упаковщицас Е. Веревкинас подшефни заставе гIулакх дика де наказ делар воIа Сашийна.

Доазон тIа дIакхоач уж. КолоннагIа дIаэттар кагий нах, эскара даьхьана дIатIабахар.

Прапорщик И. В. Соцков цIенхаштта хьежар кердабаьхкарашка.

Царех хIаравар хIанз мара цIагIара ара мича ваьннав. ХIаьта уставо ма яххара эскара формагIа барзкъаш тIадувхаш а бац. Из порядок хилийтара сиха эскара барзкъаш тIадувха деза, кача кIал зиг тега, баьццара погонаш тIайохка еза.

ХIама ца эшшаш йиллача хана барзкъаш тIадувха кхийр, Соцков раьза ва: хIанз уж форма ювхаш ба.

ТIаккха юххьанцара вводнеш лу: доазонах, белгалон знанех дувц, плаце бе беза болх бовзийт.

...Массе пха хьоабеш хезача сигнало гIоттайир застава. «Герз бе долла!» — хезар команда. Сиха тIадувх барзкъаш, хьаьц йиззача формагIа йола аммуниции, ши-ший герз, лоравалара средстваш хьаьц.

Кхычарел тIехьа ца биса гIерт хIаьта доазон тIа гIулакх де болабенна Нохч-ГIалгIайченера, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводера баха кагий нах Александр Веревкин, Джапкаев Илез, Алексей Фокиев.

ВIашагIкхийтта дIаотта, хьалхашка оттаду декхар дIакхайкаде ха геттара кIезига я: доазув лорадеча цхьа секунда а еза я. Застава начальника команда лу: «Аьттехьа дерза! Кхоккха колоннагIа этте довла!»

Хьахоз улача наха ду тата. Ши километрал совгIа никъ бе беза цар.

ХIаьта малх бIайха хьеж. БIарrаш лазадоахаш къег гIум.

Из деррига а теркал де доагIаш дац: «моастагIа», доазув а хоаладаь, цхьан лакхача моттигерча хIамашта юкъе дIахьулвеннав.

КIаьдбенна бувхьаш бола пограничникаш цу лакхача моттиге дIатIакхаьчача. «Защитни комплект тIаювхаl», аьнна команда елар. Сиха тIаювх комплект, атака дIахо еш я. Хьахоз ювлача автомата тата.

Юхатохалургбоацаш тIаудача пограничникаша, цар кхетаме еча маневраша юхавоалача оттаву «доазув дохалаьр».

ХIара гIа массаза боакх халагIа хул. ЙIохьеннача противогазашен защитни комбинезонашен юхь а дегI а доагаду, хьацаро тIоадалаьд тIадувхa барзкъаш, противогаз йоаллаш хала да салаха.

КхертIойн лаьттен Iохерцача гувна тIа бовла беза цар.

ХIаьта малх-м къа ца хеташ бIайха хьеж. ЙIохьенна йоагаш йола противогаз катеха Iояккха, кер бизза салаккха безам отт. Из де йиш яц, кхерамеча моттигашта тIехбаьннаб, «моастагIа» хIанз цу гувна тIа ва, из лакхале хьаякха езаш я, фуннагIа даь а. Юххера «моастагIаша» кулгаш vрагIлахийтар, герз хьалхашка Iодиллар.

Декхар кхоачашдаьд: гув мукъабаьккхаб, доазув «дохалаьраш» лийцаб.

Противогазаш Iояьхай. Юхь тIа гIолла Iоух хьацара тIадамаш. ХIаьта а атака миштa хилар дувц цхьабараша. Масала, ший новкъост Василий Кривенко гIалат ваьнна моттиг ювц мугIареча Джапкаева. Шинне а цхьана уйла ю хьалхашка оттадаь декхар дикагIа миштa кхоачашдича бакъахьа дар.

Таханара атака Iомавалара яь хийла, «моастагIа» а воаццаше ва аьнна хилва. ХIанз кагий нах, тIем тIа овтта безе а, кийча ба.

...«Сох пограничник хул. Занятеш еш дIадода тха хIара ди. Са а са новкъостий а сагот ма де: оаш маьрша къахьегаргдолаш, шо сатийна дахаргдолаш ха тIа латтаргдола къонахий дергда тхоах эскаро.

Оаха оахош Iомадаьр а боккхагIболча новкъосташкара хьайийцар а (хIаьта из да эггара хьалха тIема ший декхар тешшаме кхоачашде кийча хилар) кастта тIема дув баарца чIоагIдергда.

Дика хургдар. нагахьа санна тха укх торжественни сахьата шо тхоца тила йиш йолаш даларе. Шуга хьеж тхо...».

Иштта яздора шоай письмош тIа Мутушов Резвана, Муслимов Маьхьте, Исмаилов Iийсас, Уколов Витале, Борисов Сергейс, Попов Владимира, Пономарев Александра, Нохч-ГIалгIайченера бахача кхыча кагийча наха.

...Бехктокхаме бар СССР КГБ Шеча Байракха Орден лелаеча Закавказски пограничин округа шефал лоатталеча Нохч-ГIалгIайчен керттерча предприятей делегаце арабаьккха никъ. Цунна юкъе ва СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объелинене партокома секретарь А. Галич, «Красный молот» завода парткома секретара заместитель О. Кондрашина, «Промавтоматика» объединене партнома секретара заместитель В. Марков, цу объединене профкома председатела заместитель Л. Пожидаева, кхыбараш.

Предприятей «коллективашa моаршал дахьийтар эскаре гIулакх деш болча шоай хиннача болхлошка — кагийча нахага, шоай коллективай сий доаккхаргдолаш дика гIулакх деш чакхдовлар а коллективе балха уж юхабахкар а ловш хилар дIахайта аьлар. хIаьта шоаш шефал деча эскара доазонцарча доакъой командованеца шефствах дола договор оттаелга тIа а диллар.

Из бехктокхаме декхар кхоачашде шефаша лаьрхIар тIема дув буа торжественни сахьат оттача хана.

Кхычун ца кхуй а, ший новкъоста Исмаилов Iийсай метта цун къахьегама вахте дIаэттача «Терек» объединенерча допризывника Магомадов Ризаудина сакхувра вIашагIкхетар цхьа моллагIа тайпа хург ца хиларах. Цо эггара хьалхарчарца заявлени елар «На рубежах Родины» яхача газета корпункте ше эскара подшефни даькъе гIулакх де ваха безам болаш хиларах, гурахьа эскаре волаш цига хьожавара йола бокъо яккхара лаьцача якье хьалхарча моттиге а ва. Из яхь шерра яьржай предприяте эскаре баха безача кагийча наха юкъе.

...Екаш я эскара цIаста оркестр. Парадни дувхарца кийчбенна ба торжественни ритуала юкъе дакъалоацараш. Кер тохабенна ба шоай кагийча наха тIехьабаькха цар цIен тIара нах, герз бе доаллаш латт эскаре гIулакх де бахараш.

— Тхо даькхад укхаза,— аьлар ше къамаьл деш А. Галича, — тIема дув буача укх торжественни сахьата тхоай маьршача къахьегамца, хIара балха моттиге вай эскара низ ма могга чIоагIбергхиларах округа командованена, тхоай республике а мехка а бахача наха тешам бала.

— Ноаной, Нохч-ГIалгIайчен кхалнаьха а берригача къахьегамхой а цIерагIа, тешам лу аз шоана, кагий нах, шун гIулакха еча шефства сий дола традици йоаржаерг а хьаллоацарг а хиларах, — аьнна «Красный молот» завода коллективана хетар дIааьлар ше йистхулаш О. Кондрашинас.

— Эскаре гIулакх де тIахьехаш бола Нохч-ГIалгIайчен кагий нах цIенхаштта кийчлу мехка Герзашкарча Низашка гIулакх дара. — аьлар «Терек» объединене къонача болхлочо Магомадов Ризаудина. Тха предприяте я запасе болча бIухой совет. Цунна юкъе бахаб хьалха хинна бIухой — интернационалисташ, пограничникаш. Эскаре гIулакх дара тхо кийчдеча гIо ду цар, Даьхе лорае Iомаду.

Дув баара церемони чакхъяьнначул тIехьагIа предприятей викалаш шоаш шефал дерашца вIашагIкхийтар. Цар дийцар эскара подразделенейи къахьегача коллективайи вахарах, доахача толамех, де дезарех.

А. Галича аьлар, «Оргтехника» объединене хьаеча множительни аппаратаца, пластмассах яьча тайп-тайпарча хIамашца, шахматашца, авторучкашца пограничникашта новкъостал дергда.

А. ТЕРЕЩЕНКО.
«На рубежах Родины» яхача газета НГIАССР-ерча корпункта заведующи.

ШОАНА, ЦIЕН-НОАНОЙ!

Дувла тха № 23 йолча «Сюрприз» яхача тика тIа (Орджоникидзе пр. 91). Цун болхлоша шуга дохкаргда кIай, сийна, розови, сийрдамора бесса **гардинни кIада**, мах — 7 соми 10 кепиги, 1,7 м шера; мах — 7 соми 70 кепиги, 1.7 шера; мах — 3 соми 20 кепиги, 0,80 см шера, мах — 3 соми 40 кепиги, 0.80 см шера.

Цу тика тIара шун иштта парфюмерно - косметически товараш, сувенираш, галантерейни товараш эца таро хургья.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

№ 14 йолча «Все для шитья» яхача тика тIа (Победа пр. 12) дохкаш да шоана цIагIа эшаш дола г. Оренбурге хьадаь **портьерни кIада**.

Портьерни кIада мах — 4 соми 25 кепиги, 4 соми 65 кепиги. 4 соми 70 кепиги. **«Промтовары» объединени.**

«Грозгоргаз» ЭПУ абонентий теркамга!

Администраце газови оборудовани хувцара дешаех гражданаш тIаэц:
Оршоттен кхаьрен деношка 15 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца.
Газах расчет яра — абонентни отдела:
кхаьрен шоаттен деношка 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — М. Мусоргский. «Выставкера сурт» яха фортепианона лаьрхIа сюнта. ДIалокх М. Петухова.
9.10 — «Юха йистхила, зурманчаш!».
9.40 — Документальни фильмаш.
10.20, 16.00, 17.05, 19.20 — «Кердадараш».
16.15 — «Заманхочун суртсибат». Документальни фильмаш.
17.10 — Массаза а малх хьежалба. Литвай берий коллективай концерт.
18.10 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
18.15 — Iилмен вахари.
18.45, 22.50 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Мультипликационни фильмаш: «Нана гаьна тIа», «Ученик звездочета».
19.25 — «Совершенно невероятное происшествие или Граф Калиостро»!. Телевизионни музыкальни спектакла премьера. М. Таривердиева музыка.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Искусства говзанчаш. СССР халкъа артистка В. Н. Пашенная.
23.05 — «Дунен кагирхойн».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Лийгаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Информатикан вычислительни техникан ларди. 10-гIа класс.
9.05, 13.25 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Индустриализаце курс.
10.35, 11.40 — Биологи. 7-гIа класс.
11.00 — АБВГДейка.
11.30 — Iилма - довзийтара фильм.
12.05 — «Сурт». Телевизионни кхо сери йола художественни фильм. 3-гIа сери.
13.55, 22.35 — «Кердадараш».
14.00 — Кемеровски студе телевидене программа.
17.00 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.05 — Iилма-довзийтара фильм.
17.25 — «Вай интернационалисташ» (нохчий меттала).
17.55 — Парторганизацешна отчеташи хоржамаши (нохчий меттала).
18.15 — Кинножурнал.
18.25 — «Коммунисти перестройкен» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Спасибо — Пожалуйста».
19.05 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Илли» яхача фольклорни ансамбла концерт (нохчий меттала).
20.20 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. «Монте Либано» (Бразили). «Жальгирис» (Каунас). Италера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Футбол. УЕФА кубок. Финала 1/32. «Локомотив» (София). «Динамо» (Тбилиси). Болгарера передача.

18 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Совершенно невероятное происшествие или Граф Калиостро». Телевизионни музыкальни спектакль. М. Таривердиева музыка.
10.10 — «Дунен кагирхойн».
10.45, 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — Ю. Яковлева турпалаш экрана тIа. «Мы с вулканом».
17.25 — Документальни фильмаш.
17.55 — РСФСР халкъа артистка Г. Каревас дIалокха эрсий романс.
18.15 — Мультипликационни фильмаш: «Фитнэ», «ЗIамига Iу», «Аквариум». (Азербайджан).
18.45, 23.15 — Тахан дунен тIа.
19.00 — «Проблемаш — лехамаш — соцамаш». Советски культуран материальни база. Дакъа лоацаш ба: СССР СМ бюро председатела заместитель В. Н. Власов, СССР культура министр В. Г. Захаров, СССР Госкино председатель А. И. Камшалов, СССР Госкомиздата председатель М. Ф. Ненашев, СССР госплана председатела заместитель В. М. Серов, СССР гостелерадио председатела заместитель Л. П. Кравченко.
20.30 — ДIалокх дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Д. Алексеевс (фортепиано).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — ЦТ. Экрана тIа дукхьашха. «Полеты во сне и наяву». Художественни фильм.
23.30 — «Оаха лекхар джаз».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Кино: перестройкан наькъаш». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс.
9.05, 14.25 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Философе керттера дош.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — «Ейна экспедици». Субтитрашца художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
14.45, 22.50 — «Кердадараш».
14.50 — «...Сванети. Бунт заснеженных исполинов». Дакъа лоацаш ба СССР Госагропрома председатель В. С. Мураховский. Грузински ССР автотранспорта министра заместитель А. П. Чхеидзе.
17.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.05 — Фильм-реклама.
17.10 — «Школера вахар» (нохчий меттала).
17.40 — Парторганизацешка отчеташи хоржамаши.
17.55 — Литературни пIаьраска (гIалгIай меттала).
18.15 — «Школа: перестройкан проблемаш». Дакъа лоацаш ба СССР АПН член корреспондент Ш. А. Амонашвили, хьехархо В. Ф. Шаталов.
18.35 — «Вай баьццара доттагI». Хьун болхлой Денга (нохчий меттала).
19.05 — Мультфильм.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Доакъара — маьлха санна» (гIалгIай меттала).
19.50 — «Iалама доттагIий клуб».
20.20 — Баскетбол. Континенташта юкъера кубок. МаIанах. «Трейсер» (Италия) — «Барселона» (Испани). Италера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Вай тIехьале». Телевизионни альманах.
23.00 — Городаши спорти. СССР чемпионат. Северодонецкера передача.

РАДИО

17 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
6.55 — 7.00 — Передачай программа
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Ашараш.
8.40 — 9.00 — «Ца малар — вахара хьисап».
11.15 — «Патриот» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла».
11.50 — 12.00 — Ашараш.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Нохч-ГIалгIайчен поэзи ашарашка» яхача циклацара передача.
18.00 — Керла хоамаш.
18.30 — Хоамаш
18.40 — «Вахари дни». Радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Ашараш.

УКВ

19.00 — С. Чахкиева дешашта яздаь иллеш.
19.24 — Концерт.

18 СЕНТЯБРЬ

8.40 — «Юртар Iуйренаш».
6.55 — 7.00 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Iилма — производствана».
8.45 — 9.00 — «Къонабарий оазаш» (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — «Талантий дукха бесаш».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагIий оазаш».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керла хоамаш.
18.30 — Хоамаш
18.40 — 19.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун воI!» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Илли оал Минцаев Мовсара.
19.36 — Симфонически ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш фегара температура республике 20 — 25, Грозне 23 — 25 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеп фегара температура бийсана 11—16, дийнахьа 21—26 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийна вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00442. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3256.